

DELAVSKA ENOTNOST

P R O L E T A R C I V S E H D E Ž E L — Z D R U Ž I T E S E !

Danes
na 6. strani:

Trije zaviralni
elementi
kulture politike

Sobota, 7. julija 1962
Štev. 26, leto XX

V OKVIRU

V teh dneh proslavlja alžirsko ljudstvo zmagoviti zaključek svojega osvobodilnega boja. In z vsemi svobodoljubnimi Alžirci proslavljamo njihovo zmago tudi mi z željo, da bi svojo deželo kar najhitreje dvignili iz zaostalosti in ji ustvarili kar najlepšo prihodnost, o kateri so sanjali, ko so se bojevali za svojo svobodo.

Sedem let in pol je trajal njihov boj. Terjal je skoraj milijon žrtev, večinoma mladih ljudi, ki so se v francoskih ječah v Alžiriji in Franciji, v koncentracijskih taboriščih in v oboroženih spopadih bojevali proti kolonialnemu izkoriščanju, bebi in brezpravju.

Danes je Alžirija neodvisna republika. Njeno ljudstvo je že v boju glasovalo za neodvisnost, zdaj je glasovalo še z volivnimi lističi v rokah. Njegova volja, da živi v svoji svobodni deželi in da samo uravnava svoj korak, spoštuje že več kot trideset dežel, ki so že pred referendumom priznale začasno vlado alžirske republike. Zdaj pa priznavajo alžirsko neodvisnost še številne druge države. Na sedežu Združenih narodov pričakujejo, da bodo Alžirijo sprejeli v OZN še pred zasedanjem Generalne skupščine.

Neodvisno Alžirijo čakajo številne težave. Ne samo zato, ker je dežela spričo dolgoletne vojne opustošena in morajo obnoviti vse, kar je porušenega, ampak tudi zato, ker je bil

ZMAGA

njihov boj za neodvisnost in za svobodo hkrati tudi boj proti kolonialni zaostalosti, za socialno pravičnost, za takšne odnose med ljudmi in takšna pravila v osvobodjeni družbi, ki jih imenujemo socializem. Torej za politične, družbene in ekonomske odnose, ki terjajo pravičnost in nacionalno ter človeško dostojanstvo, kar je kolonializem zanikal. Vse to pa bodo uresničili le, če bodo ohranili svojo enotnost, skovano v najtežjih dneh zgodovine alžirskega naroda.

Ko se Alžirci veselijo svoje svobode, zmagovitega zaključka oboroženega boja, se z njimi vred veselimo vsi, ki nam je pri srcu svoboda in napredek slehernega naroda. Z vseh strani, skoraj iz vseh dežel sveta, prihajajo čestitke.

Tudi tovariš Tito je poslal predsedniku začasne alžirske vlade Ben Jusufu Benhedji pozdravno brzojavko, v kateri je med drugim dejal:

»Osvoboditev alžirskega ljudstva ni le njegova zmaga, marveč daleč presega okvire vaše države. To je uspeh vseh narodov, ki se borijo za svojo neodvisnost, in vseh svobodoljubnih narodov na svetu. Privržnost svobodi, požrtvovalnost in enotnost, ki jo je alžirsko ljudstvo izpričalo v najbolj usodnih trenutkih svoje zgodovine, je jamstvo, da se bo prežeto z istim duhom lotilo izgradnje svoje neodvisne države in ji zagotovilo zasluženost mesto v skupnosti narodov, ki se borijo za mir in enakopravne odnose v mednarodnem življenju.«

POSVETOVANJE V CENTRALNEM SVETU ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

ČLOVEK — OSNOVA STATUTOV DELOVNIH SKUPNOSTI

Prejšnji teden je bilo v Beogradu posvetovanje o ureditvi odnosov v delovnih organizacijah s statuti in z drugimi samoupravnimi akti. Posvetovanje je organiziral Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije v sodelovanju s sekretariatom Zveznega izvršnega sveta za zakonodajo in organizacijo.

Uvodno besedo je imel MIKA ŠPILJAK, predsednik Centralnega sveta ZSJ. Tokrat objavljamo najznačilnejše odlomke iz referata.

Posvetovanja o nadaljnji izdelavi statotov in drugih samoupravnih aktov v gospodarskih organizacijah je neposredno povezano z dvema konkretnima vprašanjema.

Prvič, kmalu bo objavljen osnutek nove ustave, o katerem se bo začela javna razprava. Poglavitni namen nove ustave je določiti pravice človeka in njegov položaj, torej dolžnosti in pravice, med drugim tudi v proizvodnji in pri delitvi. Z nadaljnjo izdelavo statotov gospodarskih organizacij konkretno obravnavamo to misel nove ustave. S tem posvetovanjem se vključujemo v splošno ljudsko razpravo, ki se bo kmalu začela o osnutku nove ustave, in sicer v tem smislu, da razpravo o ustavi konkretno povežemo z nadaljnjo izdelavo statotov gospodarskih organizacij. Pričakuje mo, da bo to najkonkretniji prispevek k razpravam o osnutku nove ustave.

Drugič, pravila gospodarskih organizacij so se zadnji-

krat izraziteje spremenila v letu 1958, po sprejetju Zakona o delovnih razmerjih. Odtlej so nastajale v gospodarskih organizacijah zelo velike spremembe v smeri krepitve materialne osnove, večje samostojnosti pri poslovanju in pri delitvi dohodka, v smeri samostojnejšega oblikovanja notranje organizacije in odnosov v njej. Praviloma so vse te spremembe urejali posamezni pravilniki, ki so jih v manjšem ali večjem obsegu sprejemale gospodarske organizacije. Z namenom, da bi bila gospodarskim organizacijam zagotovljena ta samostojnejša vloga, se je spreminjal in prilagajal tudi Zakon o delovnih razmerjih. V večini podjetij, zlasti srednjih in manjših, so pravila ostajala ista ali pa so se le malenkostno prilagajala razvoju gospodarske organizacije in odnosov v njej. Neredko so postajala anahronizem, po katerem se v poslovanju gospodarske organizacije ne ravna nihče več, zato je mogoče tudi takšno ali dru-

gačno subjektivno ravnanje, katerega posledice čutimo v praksi.

IZDELAVA STATUTOV NI KAMPANJSKO, TEMVEČ NEPREKINJENO DELO

To so neposredni razlogi, zaradi katerih je bilo treba organizirati posvetovanje. Telega ne gre pojmovati tako, da bi morali po tem posvetovanju sprožiti kampanjo za izdelavo statotov, zakaj to je dolgotrajnejše in v določenem smislu neprekinjeno delo, ki ga je treba opravljati popolnoma drugače kot s kampanjo. S povezavo obravnavanja statotov in razprave o ustavi pa želimo doseči, da bi gospodarske organizacije in širše družbene sile posvetile večjo skrb urejanju notranjih odnosov s statutom in z drugimi samoupravnimi akti, sploh da bi izčrpeje obravnavale ta vprašanja. Razen omenjenih nam to narekujejo tudi aktualni problemi, ki jih imajo gospodarske organizacije.

Očitno je, da je vse gospodarstvo pred zelo velikimi problemi v zvezi z modernizacijo proizvodnje. To ni in tudi ne bi smelo postati nekakšno geslo, temveč zelo konkreten problem našega razvoja.

Ko poudarjamo pomen modernizacije proizvodnje nasploh, nečemo reči, da se modernizacija doseže samo z ustanavljanjem velikih organizacij in s koncentracijo. Poudariti hočemo le to, da se ta proces razvija, da moramo v praksi in statutih oblikovati in uveljavljati tiste družbeno-ekonomske odnose, ki bodo ta proces podpirali in omogočali njegov razvoj. Ponovno pa moramo poudariti, da združevanje in ustanavljanje velikih organizacij ne more postati splošno veljavna formula za vse panoge in za vse primere, pri katerih so nujne modernizacije ter večja rentabilnost in produktivnost. Prav gotovo je mogoča rentabilna in visoka produktivna proizvodnja v manjših in tudi v majhnih, specializiranih podjetjih.

STATUTI IN PROCES KONCENTRACIJE TER MODERNIZACIJE PROIZVODNJE

Na tej poti se hkrati srečujemo z drugo stranjo tega procesa: kako uveljaviti ekonom-

sko-družbene odnose, ki bodo omogočili nemoten razvoj teh procesov ter najhitrejši razvoj proizvodnje in proizvodnosti, hkrati pa utrjevali položaj človeka proizvajavca, sproščali njegovo pobudo ter mu omogočali, da bo vplival na vse procese in sklepe v tako velikih, zapletenih organizacijah. To je hkrati tudi največji med problemi, s katerimi imamo opraviti pri urejanju notranjih odnosov v podjetjih, s tem problemom se bomo srečali tudi pri nadaljnjem obravnavanju statotov. Prav položaj človeka med procesom koncentracije in modernizacije proizvodnje, problem navezanosti na te procese in možnost človeka, da čim neposredneje sodeluje v njih, je osrednje vprašanje pri nadaljnji obdelavi statotov. Vnaprej je jasno, da statut ne more ustvariti in urediti teh odnosov, če jih vsaj ne načnemo v dosedanjih praksi in dejavnosti kolektivov. Statut bo mogel izražati, urejati in nadalje izpopolnjevati le tiste in takšne odnose, kakršne je kolektiv izoblikoval v svoji praksi in življenju. Ko razpravljamo o vsem tem in pripravljamo novi statut, je morda nujno, da vsak kolektiv zbere pozitivno iz dosedanje prakse in tisto obdela v novem statutu, opusti pa, kar je razvoj že prehitel.

Gospodarske organizacije so si v minulih letih nabrale dovolj dobrih in slabih izkušenj. Ni malo tistih organizacij, ki so uvajale različne oblike poslovnega sodelovanja vse do koncentracije za modernizacijo proizvodnje, hkrati pa urejale notranjo organizacijo in ekonomsko-družbene odnose ob nenehni krepitvi vpliva proizvajalcev v kolektivu. Dovolj je tudi drugih izkušenj, in sicer tam, kjer teh odnosov niso urejali vzporedno in kjer je vse preveč prevladoval tehokratski vpliv.

K negativni praksi je prav gotovo treba šteti primere, ko se organizacije niso združevale zaradi potrebe po tehnološki enotnosti, specializaciji in delitvi dela, temveč zaradi prikrivanja slabe organizacije in po računih, ki so jih zasnovali izven gospodarskih organizacij in brez njihovega sodelovanja. Neredko so prej samostojni kolektivi ostali brez lastnih organov upravljanja. Na sklepe novega, enotnega organa upravljanja, ki se je zaradi slabo urejenih notranjih (Nadaljevanje na 2. strani)

EKONOMSKE ENOTE IN OBRAČUN DOHODKA PO PLAČANI REALIZACIJI

Na poti do »tovarne v tovarni«

Prehod na oblikovanje dohodka po dejanski, to je po plačani realizaciji, bo med drugim precej vplival tudi na razčiščevanje odnosov med ekonomskimi enotami in tako spodbudil boljše gospodarjenje ter višjo proizvodnjo. Znotraj posameznih gospodarskih organizacij se namreč še vedno dogaja, da posamezni oddelki proizvajajo na zalogo, čeprav ni vselej jasno, ali bodo izdelke lahko prodali; drugod spet nastaja pretiran izmeček in podobno. Če bi v podjetjih obračunavali dohodek in vse njegove elemente na ravni ekonomskih enot, bi zaključni ali periodični obračun gospodarske organizacije v bistvu najlaže predstavljal le seštevek obračunov posameznih enot. Kolikor bolj zaključen del proizvodnega procesa pomeni taka enota, toliko lažje bi v njej spremljali ne le gibanje proizvodnje in stroškov, pač pa tudi prodajo izdelkov. Slednje — prodaja in s tem realizacija dohodka pa prav v sedanjem času pomeni največjo skrb večine naših podjetij.

Zanimalo nas je, kako je s tem v naših podjetjih. Vprašali smo:

• Ali realizacijo (proizvodnjo, stroške, prodajo) že obračunavate po ekonomskih enotah? Če je tako, kaj ste s tem dosegli?

• Če realizacijo še ne obračunavate po ekonomskih enotah, zakaj ne?

• Če pa o takšnem načinu obračunavanja še razmišljate; kaj si od tega obetate in kako nameravate uresničiti vaše zamisli?

OSNOVNO: IZPOPOLNJEVANJE PRAVILNIKOV

Tovariš Jože Matičič, vodja obratnega knjigovodstva pri Gozdem gospodarstvu v Postojni je povedal:

»Realizacijo proizvodnje že zdaj sproti ugotavljamo po vseh naših proizvodnih ekonomskih enotah. Mednje smo »do pike razbili« proizvodni načrt podjetja, stroške itd. Realizacije pro-

daje po ekonomskih enotah pa še neugotavljamo in je nemara še precej časa ne bomo, čeprav pri nas delitev kolektivnega uspeha (čisti dohodek podjetja) med enote pomeni osrednji problem. Lahko se namreč dogodi, da zavolj interesov podjetja zaostaja proizvodnja in s tem realizacija od te proizvodnje v eni izmed enot. Zadnje leto je na primer enota samo drva, vse sam trpi? S tem sem hotel reči, da je pri našem delu zelo težko priti do kolikor toliko objektivnih meril in tudi planiranja. Proučevati moramo torej zlasti ta vprašanja. Ščasoma, ko bodo ti odnosi urejeni, pa bomo lahko resneje razmišljali tudi o obračunavanju prodaje v okviru posameznih ekonomskih enot, kar bi nam v sedanjih pogojih ob teh še nerazčiščenih vprašanjih povzročilo najbolj precej težav.«

Direktor kovinskega podjetja »LIV« v Postojni, tovariš Franc Culjkar je odgovoril:

»Osebnih dohodkov zaposlenih direktno v proizvodnji, je odvisen od proizvodnega načrta, oziroma učinka, prejemek nas na upravi in v servisnih službah pa je odvisen od prodaje. Praksa je opozorila, da bo treba nekoliko popraviti naš pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in prejemke tovarišev iz proizvodnje oblikovati v večji odvisnosti od pravečasnega izpolnjevanja rokov in podobno. Sicer lahko povem, da imajo naše ekonomske enote mesečne operativne proizvodne načrte. Odstopanja od teh načrtov, v kolikor ne gredo v breme enote (na primer preseganje stroškov vpliva na zmanjšanje sklada osebnih dohodkov), se za zdaj še izravnavajo na ravni podjetja. Z izpopolnitvijo omenjenega pravilnika in nadaljnjim razčlenjevanjem posameznih postavk v operativnih in proizvodnih načrtih posameznih enot pa bo omogočeno, da bi vsaj nekatere enote obračunavali po plačani realizaciji, to je po dejanski prodaji. Za to pa seveda potrebuje mo še nekaj časa.«

Tovariš Rudi Mišič, predsednik osrednjega delavskega sveta v tovarni kovinske galanterije »LAMA« v Dekanah pri Kopru pa sodi tako-le:

»Naše ekonomske enote so šele na začetku; za zdaj odločajo le o razdeljevanju osebnih dohodkov, če upoštevam pravice glede sredstev. S pravilniki je, dalje, popolnoma jasno določeno, da za škodo (prevelik izmeček, površnost itd.), ki je ugotovljena med proizvodnim procesom ali kasneje v montaži, odgovarja tista enota, ki jo je povzročila. Čeprav poteka medsebojni obračun med enotami in planskih cenah, vsak spodrsrlaj omenjene vrste zelo prizadene osebnih dohodke v enoti, ki je povzročila težave. Zdaj, z dru-

gim polletjem, pa bomo poskusili vse naše ekonomske enote čim bolj vezati na rezultate prodaje, da bi bil prehod na novi način obračunavanja in delitve dohodka kar najmanj boleč.«

TEŽKO ALI NEMOGOČE?

Za kombinat živilske industrije »DELAMARIS« v Izoli je značilna sezonska proizvodnja. (Nadaljevanje na 2. strani)

Če ni čudežev, so pa...

— Gospod Müller, kaj vi še vedno verjamete v čudeže?
— To ne — ampak še vedno upam, da se bo našel kak gospodarstvenik iz Jugoslavije, ki bo kupil licenco...

Karikatura: MILAN MAVER

Človek — osnova statutih delovnih skupnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)
medtem ko je prodaja njihovih izdelkov uravnovešeno razdeljena skozi celo leto. Kako potlej tu, pripoveduje predsednik centralnega delavskega sveta tovariš Tihomil Javoršek:

»Naj opišem le primer predelave rib. Po pogodbah moramo prevzeti ves ulov od naše lastne ribiške flote in od nekaterih kooperantov. Največji ulov in proizvodnja sta v tem tromesečju. Konzerve pa prodajamo prek vsega leta! Delavci v proizvodnji so nagrajevani po enoti proizvoda, s tem da ekonomske enote samostojno odločajo o načinu razdeljevanja osebnih dohodkov. Normalno v sezonskih mesecih ne razdeljuje vseh osebnih dohodkov, da si tako ustvarjajo razervo za obdobja, ko proizvodnja ni tako intenzivna oziroma ko delamo druge vrste konzerv. Če bi naše proizvodne enote postavili v odvisnost od trenutne tržne realizacije, bi najbrž povzročili težave. Možno bi sicer bilo, da bi ta problem uredili z internim kreditiranjem! V sedanjih fazi razvoja našega podjetja imamo drugačne namene: na vse načine se trudimo, da bi imeli dovolj surovin. Naj vas ne začudi, toda že nekaj let ne moremo dobiti niti toliko zelenjave, kolikor jo potrebujemo za predelavo; da težav zavoljo pomanjkanja rib sploh ne omenjam. Če bomo uspeli urediti preskrbo z osnovnimi surovinami, bomo tako racionalneje zaposlovali naše zmogljivosti in tako premagovali ne le osnovno težavo: stalno podraževanje surovin, ampak ustvariti tudi višji dohodek.«

V TOVARNI »TOMOS« V KOPRU PA STA PREDSEDNIK CENTRALNEGA DELAVSKEGA SVETA TOVARIŠ MARIJAN BENEČIČ IN ŠEF ODELKA ZA ORGANIZACIJO IN ANALIZO TOVARIŠ FRANCO MENCINGER POUKOVAL NASLEDNJE:

»Pri nas ekonomska enota pomeni fazo proizvodnje. Doslej sami še nismo uspeli izračunati, pa tudi nihče ni vedel svetovati, kakšen finančni učinek ustvarja vsaka enota posebej. Zato smo obdržali nagrajevanje po kolektivnem uspehu s tem, da ekonomske enote v okviru proizvodnega in finančnega plana razpolagajo še posebej s tistimi sredstvi, ki jih ustvarjajo na račun prihrankov pri stroških. Pri tako ozko specializirani proizvodnji, kot je naša, seveda moramo skrbeti predvsem za čim večjo koordinacijo dela. Če se vsi 100% držimo proizvodnega načrta, je jasno, da bomo dobro izvozili. Nasprotno pa bi nevsklajeno povečanje proizvodnje v eni izmed enot povzročilo samo težave in škodo. Kaj bi na primer pomagalo, če bi varilnica pripravila več okvirov za mope, kolikor pa lahko naredimo motorjev (strojev) zanje. Nastopila bi le nepotrebna proizvodnja na zalogo, s tem v zvezi večja vezava sredstev, materiala itd.

Drugače marsikaj kaže, da nas prehod na novi način obratovanja in delitve dohodka ne bo preveč prizadel. Sezonske zaloge v našem podjetju se namreč zmanjšujejo iz leta v leto.

»VSI SKUPAJ SE MORAMO ZA VSE ZANIMATI!«

Predsednik centralnega delavskega sveta v »Mehanotehnik« Izola, tovariš Elio Šfiligoj pa je odgovoril:

»Proizvodnja v našem podjetju je precej raznolika. Tako izdelujemo igrače, predmete iz plastičnih mas, šolske potrebščine (za vse to je značilna sezonska proizvodnja in prodaja), pa vijake, ki jih tekoče prodajamo skozi celo leto. Ker imamo toliko sezonske proizvodnje, torej delamo za skladišče. Mislim pa, da je prišel čas, ko bi bilo treba misliti na to, da te sezonske zaloge čim bolj zmanjšamo. Nekatere enote (na primer obrat »IZO«, kjer delamo šolske potrebščine: peresa, ravnila itd.) so že predlagale, da bi v naši prodajni službi poskrbeli za večjo specializacijo. Če bi imeli tovariše, ki so se ozko specializirali za prodajo posameznih izdelkov, bi lahko usmerjali proizvodnjo in tudi lažje prodajali. Predvsem pa bi lahko proizvajali tisto, kar bi šlo čimprej v denar. Kajti — čeprav je naša proizvodnja sezonska, vendar obstajajo tudi taki artikli, ki so za tržišče zanimivi skozi vse leto.

Na ta način bi pospešili tudi pot do specializacije naših obratov, naših »tovarn« v bodočem kombinatu »Mehanotehnik«, ki bi lahko samostojno ugotovljale vse elemente dohodka. To pa je naša želja in naš cilj. Kako ga bomo hitro dosegli, je odvisno od tega, če se naše ekonomske enote ne bodo zanimale samo za lastne probleme, pač pa tudi za probleme in težave ostalih enot. Vsi se moramo torej še bolj kot doslej zanimati za vse v našem podjetju.«

Iz razgovorov s predstavniki omenjenih gospodarskih organizacij je razvidno, da so prav priprave na sedanjim način obratovanja in delitve čistega dohodka ter osebnih dohodkov in prehod na oblikovanje dohodka po denarni realizaciji sprožile v kolektivih živahne razprave, kako (ne glede na sedanje prostornosti ekonomskih enot) poskrbeti predvsem za tako proizvodnjo, ki gre v denar. Kako poskrbeti za zmanjševanje stroškov, za večjo storilnost, za boljše organizacijo podjetij in proizvodnjskekratka za boljše gospodarjenje

MILAN GOVEKAR

(Nadaljevanje s 1. strani)
odnosov oddaljal od človeka proizvajalca, je bilo mnogo težje vplivati, sklepi so bili oddaljeni. Dosedanja praksa nam je pokazala dovolj nazorno, da ne more dati dobrih gospodarskih rezultatov nobena odločitev v našem sistemu delavskega samoupravljanja, če niso upoštevani položaj človeka ter njegova povezanost in zavzetost za boljše gospodarjenje. Znani so primeri, ko so tehnokratske, v pisarniških računih idealno zasnovane rešitve dajale slabe proizvodne in gospodarske rezultate, ker niso upoštevale položaja proizvajalcev. Zato bi bilo treba nasprotovati takšni praksi, zlasti še, ker to včasih vnaša v gospodarske organizacije nemir, poslovno neaktivnost in pravno negotovost, vse skupaj pa potem škoduje razvoju proizvodnje in proizvodnosti.

VSEBINSKO TEHTNO IN BISTVENO VPRAŠANJE: KDO KOMU PREPUŠČA PRAVICE

Notranja organizacija in samoupravljanje sta prvi problem, s katerim imamo opraviti v vsakem, zlasti še v večjem kolektivnem pri obdelavi statuta. Poprej je veljala praksa, da je bilo v rokah delavskega sveta in uprave podjetja strijeno vse odločanje o poslovanju in o vseh odločitvah v kolektivu. Delavski svet in uprava podjetja sta se sicer vnaprej posvetovala na različne načine, ponekod z manj, drugod z več uspeha in širine, vendar je o vseh, tudi o manjših vprašanih odločal bodisi delavski svet, bodisi uprava v svoji pristojnosti.

Zadnja leta se je začel proces organiziranja obratov in delovnih enot (ekonomskih enot — EE). Nanje so postopno prehajale tako dolžnosti kakor pravice, in sicer tisti del, ki se je zdel v tem ali onem kolektivu smotrno, se pravi, koliko pravic in dolžnosti prenesti na obrat ali na delovno enoto, v pristojnosti delavskega sveta pa obdržati tisto, kar se je zdelo nujno in koristno za poslovanje celotnega podjetja. Vprašanje, ki ga moramo posebej obravnavati pri izdelavi novih statutih, se glasi, ali gre tu za prenos pravic delavskega sveta na obrate in delovne enote, ali za konstituiranje delovnega kolektiva ter njegovih dolžnosti in pravic na različnih organizacijskih stopnjah. To se vidi na videz formalno, v resnici pa je vsebinsko tehtno in bistveno vprašanje, zakaj ena vsebina nastane, če delavski svet prenese svoje pravice, kar je odvisno od njegove »dobre volje«, drugače pa je, če kolektiv, delovni ljudje, proizvajalci in upravljalci urejajo svoje

medsebojne odnose, postavljajo organe, jim določajo dolžnosti in pravice ter urejajo medsebojne odnose na vseh stopnjah od delavskega sveta do delovne enote. Vsebinski naših odnosov in naši razvojni stopnji bolj ustrezata tisto drugo, namreč da proizvajalci s statutom in z drugimi samoupravnimi akti upostavijo delovno organizacijo in njene organe ter uredijo njihove medsebojne odnose, dolžnosti in pravice. Jasno je, da morejo vse to urejati v okviru in v skladu z veljavnimi določili ustave in zakonov.

Iz takšne organizacije izhajajo tudi organi samoupravljanja, in sicer na ravni podjetij in obratov delavski sveti, na ravni delovnih enot, v katerih to dovoljuje njihova velikost, pa sestavlja organ upravljanja vsa enota. Voliti je treba le svet zbora delovne enote, ki pripravljajo in vodi seje ter skupno z voditeljem delovne enote spremlja izvajanje sklepov. Izjemoma, če je delovna enota številčno velika, naj voli tudi svoj delavski svet.

Takšne notranje organizacije, organov samoupravljanja in odnosov, ki nastajajo na tej osnovi, ne pojmujejo samo kot formalnost. To je predvsem bistveno vprašanje, ki po eni strani jamči za proces modernizacije in omogoča nadaljnje združevanje, po drugi strani pa spravlja proizvajalca v položaj zainteresiranosti za ta razvoj. V tako zasnovanih in s statutom začrtanih notranjih odnosih proizvajalci urejajo svoje odnose in postavljajo organe ter jim določajo dolžnosti in pravice. Potem jih ne bo motil proces sodelovanja, povezovanja in koncentracije, ker so dokončno določene tako njihove dolžnosti in pravice kakor obveznosti vseh organov.

ORGANIZACIJSKI SAMOUPRAVE PRILAGODITI NAČIN PLANIRANJA IN DELITVE

Drugi problem, ki prav tako prepleta bistvo notranje organizacije in samoupravljanja, je ureditev odnosov s planiranjem, proizvodnjo in delitvijo. Notranjo organizacijo in upravljanje bi urejali zgolj formalno, če tej organizaciji in takšnim odnosom organov upravljanja ne bi prilagodili tudi načina sprejemanja in izpolnjevanja plana podjetja, če ne bi prilagodili tudi odnosov pri delitvi.

Ze pri izdelavi plana, pri izbiranju med različnimi in načini morajo razen služb in organov na ravni podjetja tesno sodelovati tudi delovne enote in obrate, zlasti še, ker plan postavlja tudi odnose med obrati in delovnimi enotami. Če ustreza vsebini naših odnosov to, da delovni ljudje kot proizvajalci urejajo in uveljavljajo odnose med seboj, med delovnimi enotami in med obrati, potem je plan izredno pomemben dokument, v katerem se urejajo ti odnosi. Prav zato je nujno in obvezno — zaradi tega je to treba urediti tudi s statutom — da obrati in delovne enote sodelujejo že pri pripravljavanju in sprejemanju plana. Potem ko bo centralni delavski svet sprejel plan, bo potrebno in koristno, da ga delovne enote in obrate konkretno prenesejo v svoje pogoje in pripravijo ukrepe za njegovo izpolnitev.

Enako je z notranjo delitvijo. Tudi tu se odnosi ob obstoju enega samega organa upravljanja razlikujejo od tistih v kolektivu, ki ima delovne enote in obrate. V prvem primeru obstaja samo delitev na ravni podjetja; izvaja jo delavski svet, in sicer praviloma brez pregleda nad delovnimi rezultati obratov in delovnih enot. Osebnih dohodkov se delijo posameznikom neodvisno od delovnih dosežkov njihove ožje enote ali obrata. Zanimanje in zavzetost za delovne rezultate ožje enote se znatno zmanjša, vzporedno pa se zmanjšuje tudi možnost vpliva na odnose pri delitvi.

Drugačni odnosi se oblikujejo tam, kjer je kolektiv razdeljen na delovne enote in obrate. Tu je treba ugotovljati proizvodne rezultate obratov in delovnih enot ter jih povezovati z osebnimi dohodki tistih enot. Delovne enote imajo planske naloge in sredstva zanje, zato lahko s svojim delom in z upravljanjem vplivajo na delovne rezultate in na svoje osebne dohodke. Če so odnosi urejeni tako, da enotam ostane v skladu z doseženimi rezultati tudi del sredstev za vzdrževanje in razvoj, nastane bistveno drugačen položaj človeka kot proizvajalca. V tako urejenih odnosih lahko enote s svojimi sklepi — ne le s predlogi v okviru plana in

sklepov delavskega sveta podjetja — neposredno vplivajo na razvoj svoje delovne enote, na njene rezultate in na svoj osebni standard. Zato je normalno, da statut ureja tudi področje notranje delitve, ker to globoko posega v položaj človeka in v odnose med proizvajalci v vsakem kolektivu. Iz povedanega se vidi smer, medtem ko bosta način in obseg odvisna od vsakega kolektiva posebej ter od njegovih možnosti in specifičnosti.

NAJPREJ DOLOČIMO OBVEZNOSTI, KAJTI IZ TEH IZHAJAJO PRAVICE

Tretnji problem je področje delovnih odnosov. Vprašanje zanj je, ali pojem »delovni odnosi« ustreza bistvu teh odnosov. Verjetno gre bolj za medsebojne notranje odnose, ki jih proizvajalci urejajo s statutom in z drugimi samoupravnimi akti. Tudi tu sta dve možnosti. Do nedavnega je veljala splošna praksa, da urejajo sklepi in pravilniki delavskega sveta vse odnose na ravni podjetja. Znano je, koliko nepravilnosti, samovolje in pritožb je izhajalo iz takšne prakse.

Položaj človeka ter vse njegove pravice in dolžnosti je dobro urediti s statutom in po njem še z drugimi samoupravnimi akti. Dosedanja praksa kaže, da je koristno in prav, če se vsi sklepi, sprejeti na osnovi teh regulativov, čim bolj konstituirajo v delovnih enotah. V njih lahko proizvajalci neposredno in vsi na zboru delovne enote bistveno odločajo o spremembi na delovno mesto, o preostitvi, kaznih, odpustih in o drugih, za varnost in položaj delovnega človeka zelo pomembnih vprašanjih.

Praksa je prinesla tudi celo vrsto problemov, ki ne sodijo v »klasično delovno razmerje«, vendar jih vsiljuje razvoj, zato je treba razmišljati o njihovi ureditvi že pri izdelavi statutih in drugih samoupravnih aktov. Sprejeli smo načelo delitve po delu, v praksi se postopno izpopolnjuje ta naš sistem. Iz tega izhaja, da prejema proizvajalec v skladu s svojimi delovnimi rezultati. Ze doslej so bila in bodo prav gotovo tudi v prihodnje obstajala vprašanja, ki jih urejajo tudi izven tega načela, zlasti še, če ga pojmujejo preozko. Mnogi kolektivi na primer dajejo tople obroke po isti, praviloma nižji ceni vsem zaposlenim, torej izven načela delitve po delu, ker štejejo tudi topli obroki med elemente proizvodnosti. No podobni osnovi dajejo regrese za dopuste, ponekod tudi pomoč pri graditvi stanovanj, drugod zagotovijo vozila za prevoz na delo, pomoč za strokovno izpopolnjevanje, štipendije idr. Našeta in podobna vprašanja vsebujejo elemente proizvodnosti in tudi elemente medsebojne solidarnosti, so del našega sistema in naših družbenih odnosov. Prav zato jih je treba urediti v vsakem kolektivu posebej, po možnosti s statutom.

Kadar v praksi razpravljamo o ureditvi notranjih odnosov, o položaju človeka kot proizvajalca, vsaj v glavnem mislimo predvsem na pravice in šele potem na dolžnosti. To ni tako redek pojav niti pri upostavljanju odnosov med delovnimi enotami niti v podjetju kot celoti. Ko človek pride v kolektiv in ko se uredi vsaka organizacijska enota, prevzame vsakdo določeno nalogo, obveznost. Pravice izhajajo iz dela in iz izpolnjevanja dolžnosti, zato bi bilo logično, da bi pri urejanju medsebojnih odnosov naprej določali obveznosti, iz katerih bi potem izhajale pravice tako posameznikov kot vsake enote. Posameznik v kolektivu prevzame dolžnosti na določenem delovnem mestu, obveznosti v zvezi z razvojem in napredkom kolektiva ipd. Dolžnost pa je lahko tudi to, da se človek strokovno usposablja in izpopolnjuje v skladu z razvojem in s potrebami kolektiva. Različni kolektivi imajo zelo specifične pogoje in potrebe, ki jih je treba upoštevati, kadar določamo dolžnosti in pravice posameznikov in vsake organizacijske enote.

Pravilniki so doslej skoraj najmanj obravnavani in urejali področje strokovnega izobraževanja in usposabljanja celotnega kolektiva za čedalje bolj zapletene procese in poslovne naloge. Čeprav smo mnogo storili prav na tem področju ter imamo precej izkušenj in dokajšnje rezultate, to ni dobilo izraza v pravnih aktih. Spričo tega so bili mogoči različni subjektivni sklepi. Koristno bi bilo, če bi statut naložil organom samoupravljanja obveznost, da je treba to

področje urediti s samoupravnim aktom. Tudi to bi vneslo »pravno« varnost, ker bi vnaprej uredilo pravice in dolžnosti na tem področju.

MORALNA NAČELA TUDI DEL USTAVNIH NAČEL KOLEKTIVA

Pri dosedanjem urejanju notranjih odnosov smo posvečali mnogo premalo pozornosti določanju moralnih načel. To je bilo skoraj popolnoma prepuščeno družbeno-političnim organizacijam ter njihovi dejavnosti, občasnim sklepom in agitacij. V glavnem prevladuje prepričanje, da to sodi v izključno pristojnost politične dejavnosti in torej tega tudi ni treba urejati z notranjo zakonodajo. Sodimo, da je prišel čas, ko bi morali temeljito razmisliti o tem, tako da bi si vsak kolektiv resno prizadeval, da bi to nehalo biti področje zgolj politične akcije, temveč bi postalo tudi del »ustavnih načel« vsakega kolektiva. Kot primer vzemimo dvojje področje, in sicer vnaprejšnje področje poslovne morale. Mar še nimamo dovolj izkušnje — zlasti še po sklepih Izvršnega komiteja CK ZKJ — o deformacijah na tem področju? Očitno je mogoče in potrebno že s statutom, še bolj pa z drugimi samoupravnimi akti vnaprejšnje urediti znatni del moralnih načel, vedenja, odnosov itd. To pomeni vnaprejšnje preprečiti ali pa vsaj bistveno omejiti večino deformacij, o katerih zadnje čase toliko razpravljamo, pomeni pa tudi zagotovitev pravne varnosti, pomeni orožje v rokah družbeno-političnih organizacij in celotnega kolektiva v boju proti tem pojavom. Kot drugo naj omenim področje socialistične morale, solidarnosti delavskega razreda. V pogojih delitve po delu in blagovne proizvodnje so objektivne možnosti za razne deformacije, do katerih tudi prihaja v praksi, na primer skrb za starejše in onemogelje delavce, za njihov položaj v pogojih delitve po delu, zlasti še, ker to načelo pogosto razlagajo zelo ozko; dalje pomoč mlajšim idr. Ali pa: s statutom predvideti obvezno pomoč sorodnim kolektivom, ne pa jim zaradi konkurence zapirati vrata, in še vrsta drugih deformacij. To so le nekateri problemi, naštetih v glavnem kot spodbuda k razmišljanju pri izdelavi statutih.

Ze v začetku sem rekel, da smo organizirali to posvetovanje tudi zaradi skorajšnje objave osnutka nove ustave, ki predvideva, da bodo statuti urejali odnose v komuni in podjetju. Znano je, da tudi republike pripravljajo nove ustave. Ureditev notranjih odnosov v gospodarskih organizacijah s statuti in z drugimi samoupravnimi akti je torej sestavni del ustavne reforme in ustavne ureditve vseh odnosov v naši državi — od zveze do vsake delovne organizacije. V vsem tem sistemu delovni ljudje urejajo svoje odnose, svoje obveznosti in pravice, svoj položaj. Način sprejemanja vseh teh osnovnih dokumentov ob širokem in množičnem sodelovanju državljanov daje tej ustavni kodifikaciji posebno obeležje.

Sindikalne organizacije, zlasti tiste v podjetjih, čakajo pomembne naloge pri tem delu, in sicer organiziranje razprav o zvezi in o republiških ustavah, neposrednejše sodelovanje pri izdelavi statutih komun in najbolj neposredno sodelovanje pri statutih gospodarskih organizacij. Vse te razprave in to delo moramo povezovati tudi z urejanjem konkretnih tekočih problemov, zlasti tistih, ki se nanašajo na proizvodnjo in proizvodnost. Dobro zasnovani in uveljavljeni notranji odnosi niso sami sebi namen, temveč so pogoj za čim boljše delo in odnose v kolektivu.

GOSTINCI PRED ODLOČITVIJO: KAKO ZAJEZITI ZMANJŠEVANJE PROMETA IN ČISTEGA DOHODKA

Starnanjem še nihče ni prišel na zeleno vejo

Ob splošni podražitvi vseh vrst gostinskih uslug so slovenska gostinska podjetja v prvih petih mesecih letošnjega leta sicer ustvarila za 10% višji promet kot v istem razdobju lani. Vendar drugi podatki opozarjajo, da se je za 7% zmanjšalo število nočitvev domačih gostov, za 18% je upadla prodaja vina in piva, za 7% prodaja žganih pijač in tako dalje, medtem ko se je povečalo (za 10%) le število nočitvev tujih gostov. Dejansko torej gre za količinsko in vrednostno zmanjševanje prometa, s tem pa tudi čistega dohodka gostinskih gospodarskih organizacij. Zavoljo tega v marsikaterem podjetju že razmišljajo o tem, da bi naposled zarezali tudi v sklade, samo da bi zagotovili osebne dohodke. Če pa zapišemo, da je bila lanska delitev čistega dohodka v slovenskem gostinstvu izvršena v razmerju 84 : 14 in da so podjetja ob tem ustvarila le 691 milijonov dinarjev skladov, potem bi to pomenilo zelo slabo poročstvo za nadaljnji razvoj našega gostinstva.

Prav o tem, kako naj bi zavezili zmanjševanje prometa in čistega dohodka v gostinstvu, so dokaj živahno razpravljali tudi na razširjeni seji predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev trgovskih, gostinskih in turističnih podjetij Slovenije — zadnji ponedeljek v Ljubljani. Razprava je opozorila, da so v gostinstvu še znatne notranje rezerve, in da vseh problemov resni mogoče pripisovati zgolj objektivnim težavam.

Za zadnje obdobje je na primer značilno, da se večina gostinskih podjetij nikakor ne zna prilagoditi spremenjeni strukturi potrošnje; drugače rečeno — želiam gostov. V podjetjih še vedno vztrajajo pri tradicionalni »kuhinji« in pri standardnem

veku. Toda v nekaterih podjetjih so vedeli, da tudi z nižjimi cenami lahko dosežejo večji promet. Zato pijač niso podražili v enakem odstotku, kot so nanesle nove davščine. Tako je ljubljanski hotel Union podražil vino le za 3% in žgane pijače za 9%, toda dosegel je za 21% večji promet itd.

To sta le dva primera, ki kažeta, kako bi lahko z večjo iznajdljivostjo, prizadevnostjo in posluhom za goste odprli notranje rezerve in tako vplivali na boljše gospodarjenje. To je za zdaj osnovna naloga naših gostinskih organizacij. S tem ni rečeno, da na sploh lahko pozabljamo na vplivanje objektivnih okoliščin, na primer na plačevanje obveznosti, ki so jih mnogi ljudski odbori predpisali v najvišjih možnih zneskih. Toda pokazalo se je, da so marsikje že po kratkem času spet znižali te obveznosti, ker so spoznali, da je donosno le tako gostinstvo, ki dobro posluša in ne take gostinske organizacije, ki zgolj životarijo.

Večje razumevanje za potrebe gostinstva torej že kažejo tudi tisti, ki »povzročajo« objektivne težave. Kadar pa je tako, menda res ni zadržkov, da takih priložnosti ne bi izkoristili. Zato ni na mestu tarnanje: kako bo, če ni niti toliko prometa, da bi bilo dovolj za osebne dohodke. Sindikalne organizacije v podjetjih naj bi opozarjale člane kolektiva, kje so rezerve in jih seznanjale z vsemi problemi podjetja; predvsem pa s tem, kaj lahko sami storijo, da bi bilo njihovo poslovanje boljše in čisti dohodek večji. —mG

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942
List izdaja republiški svet
ZSJ za Slovenijo. Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Urejuje uredniški odbor: Peter Dornik, Sonja Gašperič, Milan Maver, Janez Volje. Tehnični urednik Janez Suster

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštni predal 312-VI. telefon uredništva: 33-722 in 30-872 - Račun pri Narodni banki v Ljubljani številka NE 600-111-363 - Posamezna številka stane 20 din - Narocnina je: četrtletna 250 polletna 500 in letna 1000 din - List tiska CZP - Ljudska pravica - Poštnina plačana v gotovini

Potrebno je večje sodelovanje kolektivov

Med priporočili zadnjega skupnega plenuma občinskega sindikalnega sveta in občinskega odbora SZDL Kamnik je bilo rečeno, da je v sedanjem obdobju ena zelo pomembnih nalog sindikalnih združenj, da skupno z organi delavskega samoupravljanja tesno sodelujejo pri urejanju perečih vprašanj v notranji delitvi čistega dohodka. Če je v nekaterih, zlasti večjih kolektivih, moč ugotoviti, da so to priporočila upoštevali, pa v ostalih ni tako.

Občinska komisija za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka ima precej težav, preden od nekaterih podjetij dobi predpisano gradivo. Zlasti velja to za obrtna podjetja, gostinske kolektive pa tudi nekatere zdravstvene ustanove. Zato se prav te dni, ko komisija s predstavniki kolektivov obravnava zbrano gradivo, vsebolj pogosto vprašuje, ali lahko da tako, na hitro zbrano gradivo v ožjem krogu strokovnjakov kolikor toliko realno sliko o gospodarjenju v kolektivih. Se večje vprašanje pa je, koliko bo lahko komisija kot družbeni organ na osnovi takih analiz pomagala kolektivom pri odpravljanju konkretnih težav na področju delitve čistega dohodka. Marsikje še vedno jemljejo to akcijo kot kampanjsko in kot nujno zlo. Čakanje na odločitve komisije, na to, »koliko bodo nam odmerili«, ne daje ravno najboljše ocene sindikatu in samoupravni organom v teh kolektivih.

Morda bi k eliminiranju takih pojavov lahko več pripomogle tudi občinske komisije same s tesnejšim sodelovanjem z organi samoupravljanja in ne samo s predstavniki kolektivov. Tak način dela bi delovnim kolektivom pomagal do skupnih ugotovitev o pravičnosti dosedanjih kriterijev notranje delitve čistega dohodka. Odpadla bi bojazen, da bodo prizadeti kolektivi gledali na komisijo ali celo na posamezne člane komisije, češ da so oni krivi, da imajo v posameznem podjetju take in take osebne dohodke. Tak pojav pa lahko samo privede do neobjektivnega ocenjevanja položaja v posameznem kolektivu. In prav temu se bodo morali sindikati odločneje boriti z organiziranjem širokih razprav o delitvi čistega dohodka z vsem kolektivom, kot so to zadnji časi začeli v na primer Titanu, Stolu in ponekod drugod.

Razprave po ekonomskih enotah v teh kolektivih so dale zelo konkretne rezultate. Pred-

vsem na eni strani povezujejo produktivnost dela in osebne dohodke, hkrati pa razpravljajo, kako vskladiti nesorazmerja med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki. Čeprav razpon v splošnem niso tako problematični, saj znaša najnižji razpon v občinskem merilu 1:3 v Kalcitu in najvišji 1:6,8 v Svilanitu, vendar dajejo v razpravah poudarka prav najnižjim osebnim dohodkom, ki jih seveda povezujejo s proizvodnostjo dela. V prvih štirih mesecih letos sta na primer od 4128 zaposlenih v industriji kamniške občine imela povprečne osebne dohodke do 15.000 dinarjev 102 zaposlena. V maju in juniju se je to število znižalo, zaradi ukrepov, ki so jih sprejeli nekateri kolektivi. Na primer v Titanu so v novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov postavili najnižjo mejo osebnih dohodkov pri 15.000 dinarjih. Temu ustrezno so namreč prilagodili tudi cenik del.

Posebno vprašanje glede vsklajevanja osebnih dohodkov pa se postavlja pred tiste kolektive, ki so v preteklih letih pretežno del svojega čistega dohodka namenili za investicije, za novo opremo. O tem predvsem razpravljajo v Modelitu. Ta kolektiv je vsa zadnja leta imel nizke osebne dohodke, ker so mu bila sredstva nujno potrebna za rekonstrukcijo. Zato odločitev, da bi ostalo razmerje med skladi in osebnimi dohodki še naprej zakovano, tu prav gotovo ne bi bila na mestu, saj bi bil kolektiv sedaj, ko z novimi stroji lahko znatno poveča svoj dohodek in čisti dohodek, mogoče zelo prizadet.

Takih in podobnih problemov je v kamniških kolektivih precej. Treba pa jih bo prav sedaj, ko razpravljajo o čim boljšem gospodarjenju, odkrito in javno načeti. Izpolnjeni obrazci in zbrano gradivo pa naj bi služili temu le v pomoč. Čas pa je tudi, da sprejeta priporočila ne ostanejo več samo na papirju.

-lj

PREMALO PREUDARNOSTI

Občinski zbor proizvajalcev na Jesenicah je na podlagi poročila občinske komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka v gospodarskih organizacijah in zavodih analiziral lansko poslovanje večjih in manjših podjetij in razpravjal o ukrepih za boljše gospodarjenje v letošnjem letu.

Splošna ugotovitev: Samo večje gospodarske organizacije, ki s proizvodnjo in prodajo nimajo težav, so v skladu z novimi zakonitimi predpisi temeljito analizirale delitev čistega dohodka in osebnih dohodkov v preteklem letu in predvidele tudi ustrezne ukrepe, da bodo letos prejemki vsklajeni s poslovnim uspehom in s produktivnostjo, ki je najzanesljivejši kompas za delitev osebnih dohodkov.

Zbor proizvajalcev meni, da so te gospodarske organizacije večidel gospodarno uporabile planski čisti dohodek. Gradbeno podjetje Sava je na primer ustvarilo lani 273 milijonov čistega dohodka. Od tega je 53 milijonov ali 24 % vložilo v sklade, tako da so le-ti v primeri z 1960 letom porasli za 561 %. Osebnih dohodki so porasli za 36 %, deloma na račun povečanih življenjskih stroškov, deloma pa zaradi večje proizvodnosti in velikega porlovnega uspeha. Vendar kolektiv pri povišanju prejemkov ni pretiral, saj je lani znašal povprečni mesečni zaslužek 24.660 dinarjev. Letošnji čisti dohodek bo seveda manjši glede na restrikcije v investicijski izgradnji. Kolektiv si bo skušal zagotoviti delo s tem, da bo znižal cene za 15 do 20 %.

MARIKAJ IZ ROK V USTA ...

Kakor rečeno, so samo večje gospodarske organizacije resno analizirale svoje gospodarjenje, produktivnost, proizvodnost, delitev osebnih dohodkov v minulnem letu in predvidele tudi potrebne ukrepe, da letos preprečijo razne nepravilnosti.

V manjših delovnih organizacijah, tako obrtnih, gostinskih, kakor v trgovinskih pa so rezultati slabši. Četudi so ekonomsko šibke, se ne poglobljajo v vzroke in ne iščejo izhoda. Kljub temu, da niso sestavila temeljitih analiz in izračunov (deloma zato, ker imajo mnoge le honorarne računovodje) je očitno, da so delovni kolektivi lani mislili predvsem nase ... V pretežni večini so si zagotovili maksimalne osebne dohodke, vprašanje sredstev za razvoj podjetja so pustili pa odprto. Zlasti velja to za obrtno gospodarske organizacije. Le-te so ustvarjale sklade izključno na račun zmanjšanih družbenih dajatev (pavšalov), čiš-

ti dohodek pa so porabile za pokritje materialnih stroškov in za osebne dohodke.

Letos, ko so se obrtnim gospodarskim organizacijam povečale družbene obveznosti, je večina pred alternativno: ali zelo skrbno gospodariti, ali prenehati s poslovanjem, ali pa se s poviševanjem cen začasno reševati. Slednje nima perspektiv, ker jim utegnejo drugi, sposobnejši delovni kolektivi z nižjimi cenami popolnoma zapreti tržišče.

Svojega težavnega položaja pa marsikateri kolektiv še ni dojel, in se zato zadovoljuje s tem, da si za sproti zagotovi delo in kupce.

Zbor proizvajalcev meni, da bo nujno nekaj teh gospodarskih organizacij združiti. Predvsem manjše servisne delavnice, ki opravljajo usluge zasebnim naročnikom, in nekaj proizvodnih obrtnih in trgovinskih organizacij.

Trgovinske organizacije so po novih predpisih lani poslo-

vale s previsoko maržo oziroma so preveč dvignile cene. Na račun potrošnikov so se osebni dohodki povečali od 20 do 50 %, skladi pa razen v enem primeru od 86 do 247 %.

Porast osebnih dohodkov je deloma opravičljiv, saj znašajo na primer sedaj najnižji prejemki od 15.000 din do 21.000 din, najvišji pa od 42.000 din do 63.000 dinarjev, v nekaterih trgovinskih podjetjih pa so imeli le prevelik apetit. Kolektiv Ribnika je izplačal milijon 670.000 dinarjev več osebnih dohodkov kot dovoljujejo novi predpisi.

Sicer pa je morala večina trgovinskih organizacij izločiti milijonske vsote iz lani izkazanega čistega dohodka, ker ni nastal po zaslugi delovnega kolektiva.

GOSTINCI V ŠKRIPCIIH

Z izjemo Gorenjske gostinske podjetja v jeseniški občini ne bodo letos ustvarila nobenih skladov, če ne izboljšajo poslovanja. Lanski 16 do 101 % poras' je tako kakor v obrtnih gospodarskih organizacijah predvsem zaslugi nizkih pavšalnih družbenih obveznosti. Letos, ko morajo poslovati po ekonomskem računu, pa se je stanje bistveno spremenilo.

Na podražitev ni mogoče misliti, saj že ob sedanjih cenah promet iz dneva v dan upada, pač pa kaže skrbneje gospodariti. Predvsem obstoje rezerve v ljudeh. V marsikaterem gostinskem obratu zaposlujejo preveč osebja, zlasti glede na letošnji

slab obisk. Kolikor z boljšo organizacijo dela ne bo mogoče sanirati podjetij, jih bo treba zaradi nerentabilnosti zapreti.

Dosedanji pravilniki o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov v gostinstvu so imeli iste slabosti kot na splošno v vseh manjših gospodarskih organizacijah. Omogočali so delovnim kolektivom, da so si povečevali osebne dohodke na račun povečanega dohodka, ne glede na to, koliko so k temu pripomogli večja prizadevanja, boljša organizacija dela in vse drugo.

NOVA POTA

Na kratko bi lahko strnili pomanjkljivosti, ki jih je ugotovil zbor proizvajalcev v gospodarskih organizacijah na območju jeseniške občine, v nekaj točkah:

- čezmerno število zaposlenih,
- nizka proizvodnost,
- visoko število plačanih nadur,
- preplačevanje na posameznih delovnih mestih,
- preveč honorarnih zaposlitev,
- negospodarno trošenje sredstev,
- prepočasno obračanje zalog,
- premajhna zainteresiranost za tržišče in potrošnike.

Na podlagi teh ugotovitev je zbor sprejel tudi ustrezna priporočila in sklepe.

M. K.

VIDA MEDVEŠČEK, DIREKTOR »PROJEKTA« KOPER:

Projektanti naj tudi nadzorujejo

Zmanjšanje obsega investicij je posredno vplivalo tudi na dejavnost projektantskih organizacij. Čeprav so se začela dela zoževati že lani, so se letos izraziteje pokazale posledice. Te splošne ugotovitve se nanašajo tudi na dejavnost »Projekta«, koprškega podjetja za projektiranje visokih in nizkih gradenj. To je bila tema razgovora z direktorjem te organizacije Vido Medvešček.

Tudi našemu podjetju ni prizaneslo nezadostno izkoriščanje zmogljivosti, kar je značilno za vse slovenske projektantske organizacije. Prej smo zanesljivo vedeli, da bomo pripravljali vse potrebno za več objektov, zdaj pa je nad vsem tem velik vprašaj. In kar je najslabše, prav ničesar ne moremo storiti za oživitve investicijske dejavnosti. Mislim pa, da bi bilo treba zatišje izkoristiti vsaj za ureditev nekaterih vprašanj, ki so projektantom že doslej delala precej preglavic. V mislih imam njihove odnose s tistimi činitelji, na katere so navezani pri svojem delu.

Naj začenem pri praksi, ki se projektantom najbolj maščuje. Zdaj pripravljamo ta ali oni projekt tri mesece, graditev pa traja tri leta. Očitno je torej, da v takih primerih ni poglobljenega dela, da so najtežavnejši predračuni pogosto opravljeni v naglici in brez potrebne poglobitve. Projektante nenehno priganjajo, kasneje med graditvijo objektov pa skoraj redno ugotavljajo manjše ali večje napake.

PROJEKTIRANJE NA DALJŠE ROKE

Hočem reči, da bi bilo treba opustiti takšno prakso in da je prav zdaj čas za to. Najbolje bi bilo, če bi dosledno uveljavili načelo, da se mora investitor posebej potegovati pri banki za sredstva v zvezi s projektiranjem in posebej za graditev objekta. Če bi investitorji razumeli težave, ki sem jih omenila, in bi pravočasno angažirali sredstva za projektiranje, bi bilo več časa za študij oziroma lahko bi prešli na dolgoročno, načrtno

projektiranje, ki je bilo doslej le izjemen pojav.

Sedanji zastoj v investicijah je spraval v ospredje tudi problem konkurence. Potem ko je bil sprejet zakon o investicijski graditvi, je nastala cela vrsta majhnih projektantskih organizacij in birojev pri gradbenih in drugih podjetjih. Vsi so delali, dokler so bila sredstva. To se nanaša zlasti na biroje, ki so bili že doslej tako rekoč brez strokovnjakov, tako da so bili v glavnem odvisni od honorarnega dela. Kasneje, ko je prišlo med graditvijo na dan, da to ali ono ni v redu, ni bilo tistega, ki bi prevzel odgovornost. Na pomoč so klicali bolj izkušene projektantske organizacije. Tako je investitor dvakrat plačal isto delo.

PROJEKTIRANJE IN GRADITEV — ENOTNO DELO

Na območju, kjer v glavnem deluje naše podjetje, prav zdaj razpravljajo o možnostih za to, da bi nekako združili vse sile, ki se ukvarjajo s tem. Mislim, da bi se sedanji položaj precej izboljšal, če bi prišlo do sodelovanja med našim podjetjem, ki je edino registrirano za projektiranje, in dvema birojema pri gradbenih podjetjih. Po mojem mnenju bi bilo treba že zdaj razmišljati tudi o nadaljnjem zboljševanju organizacije projektantskih in gradbenih podjetij. Obstaja možnost, da bi se obe naši gradbeni podjetji in naša projektantska organizacija združile v enotno gospodarsko organizacijo, ki bi imela morda poseben obrat ali ekonomsko

KOLEKTIV »ELEKTRO« NOVO MESTO PRAVI:

NIČ VEČ PO ŠABLONI

Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, ki so ga sprejeli lani, pa tudi delitev sama, ki jo je uresničil kolektiv Elektro Novo mesto, sta povzročila v Novem mestu mnogo burnih razprav. V letu 1960 so razdelili 35 milijonov 407 tisoč din neto osebnih dohodkov, lani pa kar 58 milijonov 361 tisoč din. Maso osebnih dohodkov so povečali za 67 %, povprečne osebne dohodke na zaposlenega pa kar za 72,9 %, medtem ko so celotni dohodek povečali za 6,8 %, čisti dohodek za celih 90 %, sklade pa le za 22 %. Občinsko sindikalno vodstvo je že konec leta opozorilo na merila delitve, ki niso bila, milo rečeno, najboljša. Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov je bil namreč poln raznih »dodatkov« (nagrade za pogonsko pripravljeno, nagrade za izredne uspehe, nagrade za stalnost, nagrade za 10-letno službovanje v stroki, nagrade ob upokojitvi, relativna vrednost delovnega mesta je bila izražena kar v številkah, »elo podobnih tarifnim postavkam«, ki so omogočali, da so se mnogim prejemki zavidljivo povečevali neodvisno od njihovega truda.

Kje iskati vzroke za takšno delitev? Kolektiv je lani sicer res izboljšal organizacijo dela, levji delež povečanega čistega dohodka pa je pripisati 3-krat ugodnejšim instrumentom. Posebni dohodki so se namreč močno povečali tudi na račun premij za pogonsko pripravljeno, ki jih po pravilniku JUGEL deli

ELES. Ekonomski uspehi kolektiva so bili v delitvi torej kaj malo uveljavljeni.

Posebno pozornost zaslužijo prav premije za pogonsko pripravljeno. V letu 1960 jih je Elektro Novo mesto prejelo 5 milijonov 600 tisoč din, lani pa za dobrih 100 % več. Te premije so vse do letos odvajali neposredno na osebne dohodke, čeprav je sindikat upravičenost tega oporekal že dve leti. Poudariti velja tudi to, da je Jugelov pravilnik, po katerem se v zvezi s premijami delijo, najbrž le formalno načel decentralizacijo delitve sredstev in samoupravljanja v elektrogospodarstvu, saj kot izjavljajo v Elektro Novo mesto, ne vedo koliko premije bodo za obračunsko razdobje prejeli. Morda pa se pri Jugelu ali Elesu sredstva neupravičeno kopičijo?

Organi samoupravljanja v Elektro Novo mesto so že v začetku letošnjega leta resno načeli probleme delitve, čeprav so imeli precej težav z dokazovanjem pri upravnem vodstvu, zlasti v gospodarsko računskem sektorju, ki je vseskozi posloval premalo življenjsko. S 1. majem letos so na pobudo delavskega sveta opustili obračun po starem pravilniku in pričeli izplačevati le akontacije. Komisija za osebne dohodke pri DS je nato pričela z analitično oceno delovnih mest in s pripravo meril za delitev, ki so zrasla iz pogojev v kolektivu. Osebnih dohodki bodo odslej odvisni od stroškov

proizvodnje, od storilnosti in od redne dobave toka potrošnji, hkrati pa so začeli skrbno iskati vse notranje rezerve. Z novim pravilnikom se bodo osebni dohodki zmanjšali, vendar samo na račun kategorij izplačil in tako, da delavci ne bodo prizadeti. Kolektiv je kljub napakam v lanskem letu, po resnem preudarku našel pravo pot v delitvi, predvsem zato, ker je škodljivo, po »republiškem vzorcuzdelani, stari pravilnik, zamenjal z novim, ki ga je izdelal sam, upoštevaje razmere, v katerih dela in živi. Nova merila pa bodo brez dvoma izpodbudneje vplivala na njihovo delo.

Ceš

Karikatura: MILAN MAVER

PRIMAT

Ni je ekonomske enote v njihovi železarni, ki bi imela toliko visokokvalificiranih delavcev, kakor ta. Sami inženirji, tehniko in drugi strokovnjaki, ki vodijo proizvodnjo in kadrovsko politiko.

Menda jih je primat v kvalifikacijski sestavi tako prevzel, da so si nevede priborili še enega. Toda manj častnega.

Bogvedaj, da bi zasluge za ta primat pripisali vodstvu ekonomske enote. Čisto zares jih nima. Dela tako, kakor pač mora. In se zraven uri v potrpežljivosti.

Na vsako toliko časa sporoči članom, kdaj bo, kje bo in zakaj bo sestanek. Pripravi tudi vsa potrebna poročila in dokumentacijo, se ob napovedani uri usede za mizo, ki mu je določena, in potem gleda na uro in čaka, čaka in čaka.

Ko se naveliča čakati, pa samo sebi prebere pripravljene papirje, samo razpravlja... in samo sklepa in odloča.

Tale tretja faza sicer ni čisto v skladu s pravilnikom ekonomske enote, toda kaj naj bi napravilo, če ni članov? Naj bi zbor prestavili? Saj so ga že, pa ni bilo nič bolje. Rekordna udeležba je bila petnajst ljudi od okoli stotih.

Pravijo, da bodo tisti, ki ne hodijo na zbor proizvajalcev, ob koncu leta kupili vodstvu ekonomske enote lepo darilo za požrtvovalnost in trud. Posebej pa, da bodo nagradili še druge vodilne ljudi v podjetju, ki z enim

očesom zamiže, kadar nanese beseda na njihovo ekonomsko enoto, na demokratično odločanje in zakonito poslovanje...

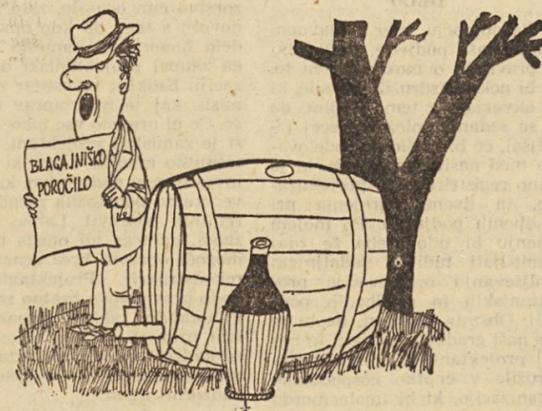
Kako dolgo bo takole šlo? Videli bomo takrat, ko bo glava te ekonomske enote malo preveč po svoje odločila.

Kolektiv je sklenil...

Članarina je neke vrste dolžnost, brez dvoma pa se v njej zrcali tudi zavest. Člani sindikata so jo vajeni plačevati. Tudi pri njih so jo plačevali, toda zgolj iz navade... »Kolektiv ni bil posebno velik (manj kot 30 ljudi), osebni dohodki pa so še kar bili«, zato bi morali po izračunu občinskega sindikalnega sveta nabrati lani blizu 80 tisočakov, morda jurja več ali manj.

Zadeva pa se je skomplicirala. Po lanskem občnem zboru so pozabili izvoliti izvršni odbor sindikalne podružnice... Opozorila so naletavala na gluha ušesa. Nihče ni odvajal odstotkov sindikalnim organom izven podjetja. Članarina pa se je nabirala in nastal je resen problem: kam z njo, ko ni vodstva, da bi jo prav obrnilo?

Cemu komplicirati? Saj imamo vendar kolektiv, ki je pristojen odločati, kako in kaj? Sestali so se in odločili (pravijo, da so bili na sestanku vsi): »Pojedli in zapili bomo članarino!« Odšli so na »zrak«, v bližino mesta,

v prijetno gostišče. Članarina se je izpremenila v piščanec, v litre cvička, v...

Ko smo jih obiskali, ni v začetku nihče vedel, kdo je bil lani blagajnik, kdo je denar prevzel, koliko se ga je nabralo in kje je. Nazadnje pa so le povedali »po pravi« in v en mah poudarili, da je kolektiv tako sklenil in da torej ne more biti narobe.

Vprašali smo: »Pa ste bili vsi na pojedini?« »Kdor ni bil, je sam kriv, vsi so vedeli, kako in kaj!« je bil »prepričljiv« odgovor.

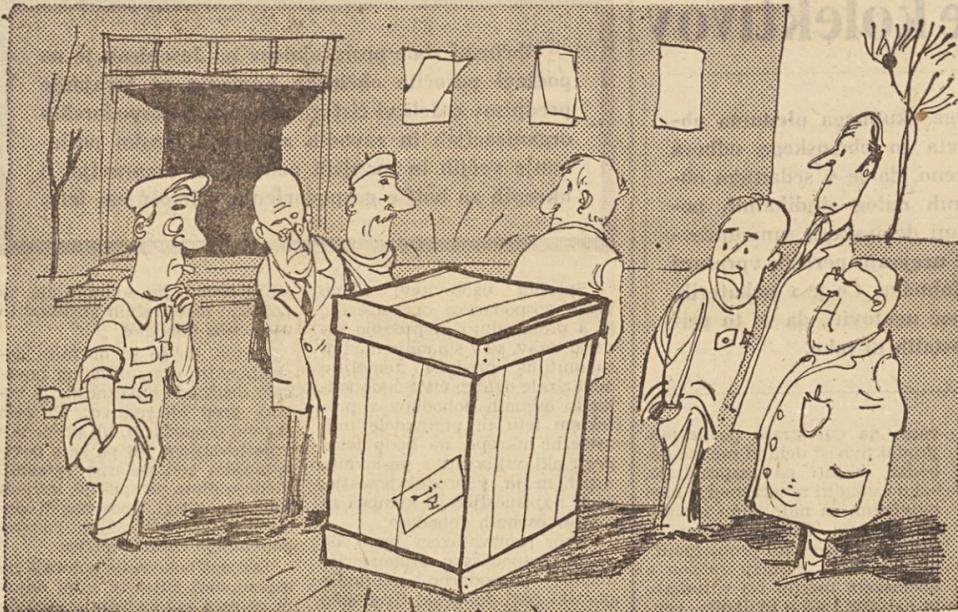
In še smo vprašali: »Po vašem vatlu bi lahko kolektiv sklenil zapiti tudi podjetje, kajne?«

Premišljali so (vprašanje je seglo v živo) in odgovorili: »Ja, to je pa drugo!«

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. EE kadrovsko-planskega oddelka v jeseniški železarni — MARIOLA KOBAL
2. ZADRUŽNIK Novo mesto — MILOŠ JAKOPEC

TRETJA MOŽNOST

Podjetje, ki se ukvarja z montažo naprav, koristnih za zdravlje ljudi in se uradno imenuje »Zdravje-Montaža«, je svojega delavca, tovariša J. K., poslalo na teren.

Tovariš J. K., o katerem govorijo, da je eden njihovih najbolj samoiniciativnih delavcev, čigar samoiniciativa izhaja iz odličnega poznavanja našega gospodarskega sistema in iz neposrednega sodelovanja v vseh naših akcijah za reorganizacijo gospodarstva, je vzel predujem na potne stroške, dnevnice in ločeno življenje ter odšel na teren.

Po nekaj urah popotovanja je prišel v glavno mesto ene naših politično-teritorialnih enot in se zglasil v ustanovi, ki je terjala njegove usluge. »Prišel sem,« je dejal, »da bi montiral tiste vaše zdravju koristne naprave.«

»Ja,« so mu rekli v kanciji zdravstvene ustanove, »mašine so na dvorišču in kar začnite.«

»Ja,« je rekel monter, »kdo pa jih bo prenesel v prvo nadstropje, kjer naj jih montiram?«

»Ja,« so rekli tovariši iz zdravstvenega zavoda, »to je vaša skrb!«

»Ne,« je rekel monter, »to je vaša skrb!«

»Ne,« so rekli v upravi zdravstvenega zavoda, »mi vas bomo plačali za montažo in nihče nam nič ne more, če od vas zahtevamo, da zavedne stroje, ki

leže na dvorišču, prenesete v prvo nadstropje.«

Monter, ki se še nikoli ni znašel v takšnih razmerah, je v svoji sobi v holetu »Napredek« dva dni razmišljal, kaj naj stori.

»Imam dve možnosti,« si je govoril. »Ali sam odnesem stroje v prvo nadstropje, ali naj na postreščka, ki naj bi to storil.«

Hkrati pa se v upravi zdravstvenega zavoda razmišljali, kaj naj spriče novonastale situacije store, in po dolgem razmišljanju in posvetovanju z najvišjimi organi politično-teritorialne enote ugotovili, da imajo dve možnosti: da svoje stroje sami prenesejo v prvo nadstropje, kjer jih bo monter, ki so ga naročili iz republiškega centra, montiral, ali pa, da najamejo postreščka.

Potem sta oba zainteresirana činitelja dva dni razmišljala, za katero od obeh možnosti naj bi se odločila.

In končno se je monter, da ne bi okrnil avtoritete svojega poklica, odločil za tretjo možnost. Pobrač je svoje čepove, se vrnil v podjetje in si dal izplačati dnevnice, potne stroške in dodatek za ločeno življenje, hkrati pa je izjavil, da bo vedno in povsod spoštoval svojo strokovnost, ki nima nobene zveze s prenašanjem montažnih objektov iz pritličja v prvo nadstropje.

Na upravi zdravstvenega za-

voda pa so sklenili, da bi jim sleherna od nrej imenovanih dveh možnosti škodovala poklicni aktivnosti in avtoriteti, zato so se odločili za tretjo možnost ter so občinskemu ljudskemu odboru poslali naslednji predlog:

»Ker se je izkazalo, da je v sistemu dejavnosti naših gospodarskih organizacij luknja (ki se izkazuje v tem, da ni nikogar, ki bi skrbel za prenos naročenega — pa naj gre za stroje ali za karkoli drugega — od tovarniškega ali zavodovega dvorišča na mesto montiranja), predlagamo, da občinski ljudski odbor ustanovi novo podjetje, ki bi se ukvarjalo z internim transportom. Gre za relacijo: pritličje — prvo nadstropje. Transportna sredstva prevažajo naročeno blago do sedeža podjetja, ki je usluge naročilo, monterska podjetja pa montirajo. Torej — med dvoriščem in prostorom, v katerem naj bi bili stroji montirani, v tem primeru, prvim nadstropjem, je v sistemu našega poslovanja luknja in predlagamo, da bi spriče te luknje ustanovili novo podjetje, ki naj bi skrbelo za prenos mednarodnih in domačih pošilk od dvorišča do prostora, v katerem naj služijo svojemu namenu.«

Od teh pomembnih sklepov je minil že dober mesec, na dvorišču tozadnega podjetja pa menda še vedno stoji prejet omejenjena naprave. JANEZ VOLJČ

KDO IMA PRAV

Na izhodiščni postaji se je avtobus ustavil na napačnem kraju, tako da so se ljudje, ki so stali v vrsti, prerali v nasprotno smer.

»Nesramnost!« je zavpila ženska v obleki iz pralnega blaga. »Tako nas vlečete za nos! Poiščite si drugo delo, če ne znate!«

»Seveda, prav vi nas boste prevzgojili!« se je zadril sprevodnik. »Slep je, kdor ne vidi, da se avtobus pred nami ni ustavil na pravem mestu! Kako naj bi speljali, če bi se znašli med dvema stoječima avtobusoma?«

»Vsi ste enaki,« je nadaljevala huda potnica. »Nihče ne ve, kaj dela!«

»Glej no, kako sta zdvijala,« se je hripavo oglasila ženska v svileni obleki. »Izvolite na cesto, če bi se rada prepirla, vajinega vpitja že ne bomo poslušali!«

Pričkanje se je sprevrglo v vsesplošni prepir, v trenutni tišini se je oglasil mož s trdim ovratnikom:

»Pa naj še kdo reče, da ljudje niso čudni! Vsi imajo prav, vendar bi se lahko prepirali do končne postaje.«

»Kako? Vsi imajo prav? Kaj hočete reči s tem?« je vprašal potnik v tvidasti obleki.

»Tako no... Prva potnica ima prav, ker je bil napoti drug avtobus, prav pa ima tudi tista ženska, ker res nismo dolžni poslušati teh zdrah.«

»Motite se,« mu je odvrnil oni v tvidu, »nihče nima prav. Prva potnica ne bi smela napadati sprevodnika, ker on ne sedi za krmilom, sprevodnik je ne bi smel nahruliti, druga ženska pa ne bi smela poseči vmes.«

»Zanimivo!« se je oglasila ženska v modri jopici. »Pravkar se mi je zdelo, da ima prav tisti, ki pravi, da imajo vsi prav, zdaj pa vse kaže, da ima prav ta, ki pravi, da nima nihče prav.«

»Ne eden ne drug, nihče nima prav,« je rekel potnik v suk-njuči iz tropikala.

»Ta govori tako, oni drugače,« je rekla ženska v jopici. »Nekdo mora imeti prav.«

»Ni nujno! Tudi vi nimate prav!«

»Zdaj pa si domišljate, da imate vi prav, kaj?«

»Nikakor ne in tudi ne bi imel prav, če bi rekel, da ima prav ta ali oni. Prva potnica ima prav, ko se razburja, zakaj se ni avtobus ustavil tam, kjer bi se moral, ni pa imela prav, ko je zaradi tega napadla sprevodnika.«

»Nikogar nisem napadla!« je rekla tista s perkalasto obleko.

»Sprevodnik ima prav, ko pravi, da se avtobus pred našim ni prav postavil, nima pa prav, ko pravi, da ne bi mogli speljati, ker je tisti avtobus odpeljal pred nami. Druga potnica ima prav, ko pravi, da nismo dolžni poslušati tujih preprirov, nima pa prav, ko vpije na tiste, ki vpijejo.«

»Kdo je potemtakem kriv tega nesporazuma?« je vprašala ženska v jopici.

»Prepirljivost,« je rekel potnik v tropikalu. »Prepir je zamaglil osnovni problem. Prva potnica ni skušala popraviti nepravilnosti, temveč je ozmerjala sprevodnika. Sprevodnik ni hotel pojasniti, temveč se je začel zadirati nad žensko, druga potnica pa ni skušala zgladiti zdrahe, temveč se je spotaknila nad prvo in nad sprevodnikom.«

»In zdaj ste vi še bolj zmešali vse skupaj,« je rekel potnik s trdim ovratnikom.

»Razlaga je preprosta. Po videzu poznam obe ženski, prvo in drugo. Prva stanuje blizu zadnje postaje, zato je bila med prvimi v vrsti, ker si je hotela zagotoviti sedež. Druga je prišla zadnja in — sedla na njeno mesto, čeprav izstopi na tretji ali na četrti postaji. Zdaj boste razumeli, zakaj se je prva ujezila in zakaj ji je druga segla v besedo.«

»Kar izvolite na ta sedež, če vam je toliko zanj!« je vzkljnila ženska v svileni obleki.

»Niti mrtva ne bi marala sedeti na vašem mestu!« je siknila ona v perkalu.

»Katera ima zdaj prav?« je vprašal potnik v tropikalu.

»Ojej,« je vzkljnila svilena, »samo zato, ker poslušam to čvekanje, sem se odpeljala mimo svoje postaje!«

MILE STANKOVIČ

Zadnji idealist

Znanci in tovariši me vprašujejo, zakaj nimam prijateljev. Zdi se mi, da moram to pojasniti.

Nimam sreče, ker sem idealist in ker verujem v ljudi. Naj povem nekaj primerov:

Srečal sem jo, vseh mi je bila, nekako sem zrtal njen naslov, napisal sem ji ljubavno pismo. Iskreno in čisto, vam rečem, svoje srce sem prelin v črke. Ona pa — pismo je pokazala svojemu fantu, ki ga je naslednji dan pripeljala pod moje okno. »Glej ga, to je ta zapeljivec in zvodnik!« je z dramatično kretnjo pokazala proti meni. Tudi njen zarobenec je začel prostaško vpiti: »Dol pridi, če si upaš, jaz ti bom pokazal pismo! Norec stari, čemu se ne oženiš?« In še več takih reči. Vmes je s čevljevem butal v moja vrata. Vse to se je dogajalo na ulici, zbralo se je vsaj tisoč ljudi, takih, ki so po naključju prišli mimo, in onih drugih, ki pač nimajo kaj početi. Vsa sreča, da so vrata močna in da so bila zaklenjena.

Po tem dogodku sem napisal svoj slovit (neobjavljeni) sonet »Napadeni pesnik«. Čeprav imam rad ljudi, ne maram po ovin-kih, temveč naravnost. Moja poezija tolče po glavi kot kladivo!

Ker sem v stanovanju sam, sem hotel najeti hišno pomočnico. V listu sem objavil oglaš. Veste, kaj so storili stanovavci naše hiše? Pomoči so mi na vrata pribili listek:

»Mir v hiši! Slavni književnik Spasa išče kulturno postrežnico!«

Vem, kdo si je to izmisli in koga moti moj oglaš.

Tista, ki je napisala ta listek, se hoče poročiti z menoj, samo da bi mi vzela stanovanje!

Enako s tovariši. Tovarištvo pojmujem idealno, toda kadar koli pride v moje stanovanje kateri izmed znancev, vsakokrat imam škodo.

Prišel je prijatelj in me prosil, naj mu posodim pisalni stroj. Nekaj bi natipkal, je rekel.

»Daj,« sem mu rekel, »kar sem sedi, pa mi boš narekoval.«

»Tako ne morem,« je odgovoril, »veš, to je zaupna stvar.«

»Dobro, razumem.« Ne maram, da bi govoril o meni, češ kakšen sebičnež sem. Dovolil sem mu, tipkal je v moji sobi nekako do polnoči. Nisem mogel leči, čakal sem, da bi prijatelj natipkal tisto svojo zaupno stvar, čeprav me je stiskalo v obistih. On pa je ves čas tipkal z dvema prstoma, kakor da kopije.

Nazadnje se je oglasil:

»Ta tvoj stroj ni za rabo!«

»Kako? Kaj je narobe?«

»Ni za rabo. Pokvarjen je.«

Seveda, vzmet je počila, ko pa je tako tolkel po tipkah! Dva dni sem tekal po mestu, pet jurjev stroškov sem imel, preden je bil stroj spet za rabo. Ko se je drugič oglasil pri meni, se je tako zavil v naslanjač, da je počila okrogla

vzmet. Nekoč kasneje je otrsela cigaretni pepel in mi prežgal preprogo. Čeprav sem idealist, tega nisem prenesel. Povedal sem mu. On pa:

»Tebi je vse drugo več vredno kot človek. Za naslanjače in preproge si bolj v skrbeh kot za ljudi. Pri meni lahko prekucneš in premakneš vse, kar hiša premore.«

Samo — k njemu na dom sploh ne prideš! Se vedno ne vem, kje stanuje. Skrivna se kot kača v grmičevju. In povrh vsega sem slišal, da je v gostilni govoril o meni:

»To ti je velik posebnež, nič čudnega torej, če nima prijateljev!«

MILOŠ TASIČ

• NOVOTEKS NOVO MESTO:

Po vloženem delu

Kolektiv Novoteksa je bil v novomeški občini prvi, ki je imel že nekaj dni po izidu predpisov o uskladitvi delitve čistega dohodka pripravljene izračune in primerjave po ustreznih obrazcih. Občinska komisija za uskladitev delitve je imela pri njih najmanj dela. Njihov neto produkt je lani porasel za 18 odst., čisti dohodek za 70 odst., osebni dohodki za 16 odst., skladi pa za 141 odst. (vsi odstotki izražajo odnos 1961:1960). Našteto že na prvi pogled pove, da 70-odstotno povečanje čistega dohodka ne more biti v celoti zasluga kolektiva, 141-odstotno povečanje skladov pa hkrati dokazuje, da se je kolektiv tega zavedal in je bil dober gospodar.

Podrobnejši izračuni so pokazali, da je čisti dohodek tako močno porasel predvsem po zaslugi instrumentov, ki so bili lani ugodnejši kot v letu 1960. Na račun slednjih gre nekaj več kot 71 odst. povečanja čistega dohodka, preostalih 29 odst. pa je zasluga kolektiva. Primer dovolj zgovorno dokazuje, da samo skupna količina čistega dohodka ne more biti edina osnova delitve v kolektivu. Če bi ga v Novoteksu vzeli kot osnovo delitve, bi njihovi osebni dohodki prav gotovo porasli za več kot 16 odst., skladi pa bi bili seveda manjši. Kolektiv se je temu gospodarno in preudarno izognil.

V pravilniku, ki so ga sprejeli lani avgusta, so za merila delitve osebnih dohodkov uvedli kg in m proizvedenega blaga, stroške proizvodnje po normativih in kvaliteto izdelkov. Na ta način so že vnaprej izločili od delitve vpliv instrumentov in prav zato so se sredstva ustvarjena mimo zaslug kolektiva zbirala na poslovnem skladu, ter zagotavljala organsko rast tovarne. V Novoteksu zato pravilnika ne bo treba popravljati, proizvodnost dela, kvaliteta izdelkov in prihranki pa se nenehno povečujejo, ker vsakdo ve, da so njegovi prejemki odvisni od vloženega dela. Ceš

• CELJE:
Seminar predsedstva Občinskega sindikalnega sveta

Pred kratkim so se člani predsedstva Občinskega sindikalnega sveta Celje pogovorili o svojih bodočih nalogah. Razgovor so organizirali v obliki seminarja, tako da so predsedniki komisij informirali predsedstvo o nalogah na svojih področjih dela.

Na seminarju, ki je trajal dva dni, so ugotavljali vzroke pojavov, ki izvirajo predvsem iz slabega kadrovanja. ZE

• ZELEDNIKI:
S preselitvijo bi kazalo pohititi

Kolektiv lesnega podjetja Češnjica se je pred tremi leti odločil za rekonstrukcijo svojih delavnic. K temu so ga silili skrajno neustrezni delovni prostori, pravzaprav lope, v katerih zaradi prenatrpanosti ni bilo moči razviti organizirane serijske proizvodnje. Danes so se barake in provizoriji umaknili novim svetlim prostorom.

Zal pa proizvodnja v novih prostorih ne poteka po predvidevanjih. Vzrok je v tem, da je kolektivu zaradi podražitve gradbenih del zmanjkalo sredstev za nabavo nekaterih nujno potrebnih strojev. Tako so ostali lepi prostori na pol prazni. Temu bi se sicer delno dalo pomagati, kajti podjetje ima v bližnjih Selcih še en mizarski obrat. S preselitvijo tega obrata v nove prostore, bi skupni

strojni park lahko bolje izkoristili in bi odpadla marsikatera potreba po novih strojih. In vendar kljub temu s preselitvijo odlašajo. Obrat v Selcih namreč nekako dosegaja svoj plan, medtem ko je mizarski obrat v Češnjici pod planom; zaradi velikih stroškov, med katerimi so anuitete in obrestiprav gotovo važna postavka, pa je obrat celo nerentabilen. Morda bi prav zaradi tega kazalo pohititi s preselitvijo. Z bolj organiziranim in produktivnejšim delom bi tako obrat lahko izpolnil svoje planske naloge, predvsem pa bi postal akumulativen.

Podjetje precej svoje proizvodnje tudi izvažajo. V glavnem so to razni mizarski izdelki, ki jih podjetje izvažajo v Ameriko in Anglijo. Tudi z izvozom so težave. Izvažajo namreč preko izvoznega podjetja »Slovenija les«, s katerim sklepajo pogodbe na odpoklic. Pri takih pogodbah izvozno podjetje ne prevzema nikakega rizika. Ko inozemski kupec zahteva blago, izvozno podjetje zahteva dobavo, v nasprotnem primeru pa ostane blago na zalogi. Tako imajo v podjetju včasih velike zaloge, spet drugič pa so v stiski, ker imajo premalo izdelanega blaga.

Se nekaj je, kar moti kolektiv. To so cene na našem domačem trgu. Podjetja, ki posredujejo mizarske izdelke Češnjice potrošniku, prodajajo le-te po precej višjih cenah od prodajnih cen podjetij. Tako prodaja MLIP Češnjica cvetlična stojala po 9500 dinarjev, cena na trgu pa je 13.000 dinarjev. V interesu kolektiva in potrošnikov je, da bi bila ta razlika manjša. -n-

Slika z ljubljanskega trga, ki je letos žal kaj pogosta. Vrstan za sadje in zelenjavo se je preteklo soboto pridružila še vrsta za krompir. Potrošniki so namreč vse do 11. ure zaman povpraševali po krompirju, ko so se znašli kmetje iz bližnje okolice in pripeljali na trg sveže nakopan krompir. Seveda niso hiteli zaman, saj so krompir prodajali po visoki ceni 130 dinarjev za kilogram...

• PIRAN:
Zakasnela likvidacija »Jadranske«

Ob sedanji likvidaciji tovarne mila »Jadranka« v Piranu se proizvajalci upravičeno vprašujejo, zakaj odgovorni činitelji tega neizogibnega akta niso opravili že prej, ko je bilo kazno, da delno zaradi slabega gospodarjenja, predvsem pa zaradi nevdržnih in nesprejemljivih konkurenčnih pogojev ta tovarna niti zdaleč ne more konkurirati sorodni industriji te vrste pri nas. Skoraj sto let stare strojne naprave bi namreč že pri površni izdelavi rentabilnega računa pokazale nevdržnost obstoja. Kljub temu so dopustili, da je kolektiv z novimi naložbami — žal zopet stare in preživele opreme — zabredel še globlje v krizo in se je znašel pred nedavnim s hudim viškom neprodanih zalog pred likvidacijo. Ali z umnim gospodarjenjem zares ne bi mogli predvideti tega zakasnelega sklepa že pred dvema oziroma tremi leti, ko je tudi samoupravljanje v tem kolektivu prav zaradi slabega vodstva in vzporedno neposredno podrejenih objektivnih pogojev zašlo na kaj čudna pota.

Sedanje stanje, ko bodo prostore te dokaj velike gospodarske organizacije predali v uporabo izolski Mehanotehniki, bi s podobnim pravočasnim ukrepom nedvomno povzročilo znatno manj težav ne le samo kolektivu Jadranke, ampak vsej komunalni skupnosti. B. C.

• OBALNE OBČINE:
Prometni davek in navijanje cen

Ko so v obalnih občinah koprškega okraja pred časom zvišali prometni davek za alkoholne pijače na 25 %, je večja gostinskih podjetij izkoristila to okolnost tako, da so povišala cene alkoholnih pijač ne le za omenjeno stopnjo, ampak za 30 do 50 odstotkov. Drugače povedano: cene konzumnih vin so se sukale okrog 400 do 450 dinarjev za liter. Zaradi takšnega navijanja cen je v kratkem času padel promet v večini gostišč tudi do 50 %, kar pomeni očiten

protest potrošnikov, ki vedo, da so se odkupne cene moštra oziroma že šolanega vina sukale na meji pod 160 dinarjev.

V to neupravičeno dviganje cen so pred dnevi posegli občinski ljudski odbori obalnih občin, ki so znižali stopnjo prometnega davka na največ 15 %, hkrati pa so sklicali posvete z zastopniki gostinskih in sorodnih podjetij. Ob sklepu, da je treba odloke občin brezpogojno upoštevati, čemur se je skrajna večina gostincev upirala, so proučili tudi možnosti za boljše in cenejše preskrbo vina. Predvsem so ugotovili, da so za hitro

V Centru za embalažo in napredek trgovine pri Trgovinski zbornici LRS so preteklo soboto podelili »Jugoslovankega Oskarja 1962«. Komisije so ocenjevale uporabnost, tehnološko vrednost ter likovno in propagandno učinkovitost embalažnih vzorcev. Priznanje »Oskar« je tako dobilo 29 od 89 poslanih modelov. Na letošnjem natečaju so sodelovala podjetja iz vseh republik razen Črne gore.

dviganje cen alkoholnih pijač krive škodljive poslovne zveze med gostinskimi obrati in posredovavci, premajhna skrb za varovanje pijač pred kvarom in v zvezi s tem pavšalno določanje cen, namesto da bi gostinska podjetja formirala cene na osnovi ekonomsko utemeljenih kalkulacij. Po odloku občinskih ljudskih odborov cene konzumnih vin ne bodo smele presegati zneska 300 dinarjev za liter, v točilnicah kmetijskih zadrug pa se sme po tem odloku sukati gornja meja cene pri 240 dinarjih za liter. B. B.

• VELENJE:
Vso skrb zahodnemu polju

Na izredni partijski konferenci rudnika lignita Velenje so smelo obsodili vse nepravilnosti pri gospodarjenju v podjetju. Vso skrb bodo v prihodnje posvetili jami Zahod. Tam je treba urediti odvodnjavanje revirjev in nabaviti več vrtnih garnitur. Predlagali so, da temeljito raziščejo in preštudirajo osamosvojitve obratov EFE, vrtnarije in gradbenega obrata.

V prvih petih mesecih letos so nakopali 2,6 % manj premoaga, kot predvideva plan. Kljub temu so uspeli prodati v prvih štirih mesecih letos nad 800.000 ton.

Za izpolnitev letne proizvodnje so sklenili, da bodo posvetili vso skrb izpopolnitvi organizacije dela na širokih čelih. Izpopolnili bodo ciklično delo itd. -s-

• ZAGORJE:
Povečanje izvoza

Tudi v zagorski komuni bodo letos občutno povečali izvoz. Tako se bodo pojavili na zunanjem tržišču Rudnik rjavega premoga, ki izvažajo v Italijo in Avstrijo, dalje Lesno industrijsko podjetje, Varnost ter Tovarna konfekcije in pletenin »Sava«. Obstajajo tudi možnosti, da začne izvažati Industrija gradbenega materiala, in sicer hidrirno apno, medtem ko v Tovarni elektroporcelana Izlake še proučuje možnosti za izvoz.

Tovarna konfekcije in pletenin »Sava« bo predvidoma do konca junija izvozila približno 45.000 srajc v Zahodno Nemčijo. V lesno industrijskem podjetju so do prve polovice tega meseca izvozili od 2000 m³, kolikor so predvidevali, le 25 m³ mehkega rezanega lesa ter približno 150 m³ lesa listavcev. Les izvažajo v Italijo, za kar predvidevajo, da bodo dobili okoli 65 milijonov deviznih dinarjev. Predvidevajo, da bodo do avgusta izvozili okoli 1000 m³ in do 20. oktobra še nadaljnjih 1000 m³ zaganega lesa in tako izpolnili predvidene naloge. Letošnji izvoz iz zagorske občine je v primerjavi z lanskim za trikrat večji. J. S.

• NOVO MESTO:
Razprava o sezoncih

Občinski sindikalni svet Novo mesto pripravlja posvet o sezonskih delavcih, ker je opaziti, da slednjim niso povsod zagotovljene pravice, ki jim pripadajo po delovni zakonodaji. Posveta se bodo udeležili predstavniki organov samoupravljanja in upravnih vodstev kolektiva, ki zaposlujejo sezonske delavce. Hkrati bodo skušali doseči to, da bi podjetja življenjskim pogojem teh delavcev posvečala več pozornosti, ker je v njihovih neurjenih materialnih razmerah iskati največ krivde za nezanimanje, ki ga kažejo do delavskega samoupravljanja in družbeno političnega življenja v kolektivu. Predvsem bo treba resneje kot doslej urejati problem prehrane in stanovanj za sezonce. Ceš

• VERIGA LESCE:
Z nižjimi cenami odpraviti zaloge

Povpraševanja po vijačnem blagu na domačem trgu je vedno manj, proizvajalcev in proizvajalnih kapacitet pa vedno več. Zato se v skladiščih proizvajalcev vijakov kopičijo zaloge vijakov raznih vrst, ki jih ti ne morejo odprodati na domačem niti na tujem tržišču.

Tako imajo v Tovarni verig v Lescah, ki je eden glavnih proizvajalcev vijakov v Jugoslaviji, razen drugega na zalogi okoli 60 ton strojnih vijakov z Witvortovim navojem različnih dimenzij in oblik. Ker teh vijakov ne morejo odprodati, so na upravnem odboru podjetja sklenili, da bodo znižali cene tem vijakom, in sicer na zavitek (100 vijakov) 10 dinarjev. Cene so znižali z namenom, da bi vplivali na znižanje zaloge in da bi sodelovali pri stabilizaciji tržišča ter splošnem znižanju cen.

Razen tega so v Tovarni verig začeli preusmerjati proizvodnjo od vijakov z Witvortovim navojem in colskimi merami na vijake z metričnim navojem oziroma metriskimi merami, ker ta-

ka proizvodnja bolj ustreza tržišču.

Prav bi bilo, da bi se takim prizadevanjem za zmanjšanje zaloga z znižanjem cen pridružila tudi nekatera ostala podjetja, zlasti pa maloprodajna trgovska mreža. Do sedaj se je namreč pogosto dogajalo, da so posamezna podjetja znižala cene izdelkom, trgovska mreža pa ne in tako potrošniki niso občutili znižanja cen. N. B.

• LOČE:
Nov most čez Dravinjo

Po nekajmesečnih razpravah bodo že začeli graditi tudi nov most čez Dravinjo v Ločah, saj je sedanji že močno oviral promet na cesti Poljčane-Slovenske Konjice. Zgradili bodo okoli 300 m novega cestnišča, most pa bodo speljali preko prejšnjega železniškega. Predvidevajo, da bodo delali okoli dva meseca. L. V.

Inventure

Inventure so nedvomno eden izmed pomembnih činiteljev trgovskih in gostinskih podjetij za dobro gospodarjenje, toda kako in kdaj se ta podjetja, predvsem številne delikatesne trgovine z mešano trgovsko-gostinskimi značajem poslovanja lotevajo tega opravila, je drugo vprašanje, ki ni najmanj simpatično domačim potrošnikom, še manj turistom, ki se prav te dni zaustavljajo pred številnimi zaprtimi vrati ter nejevoljno prebirajo lističe: ZAPRTO ZARADI INVENTURE — OD — DO... Navadno dva dni ali še več.

Vsekakor upravičeno vprašanje, če je sedaj, v času glavne turistične sezone, takšen sistem poslovanja trgovin, gostišč in delikates umesten in v čigavo škodo postavljajo trgovski in gostinski kolektivni takšne »barikade« pred kupce in potrošnike. Saj celo med delavci teh strok prevladuje mnenje, da bi z malo več spretnosti lahko inventuro opravili v nočnih urah ter bi izdatek za to izredno delo vsekakor bil neznaten v primerjavi z izgubo, ki jo utrpí kolektiv z dvo ali večdnevnimi inventurami.

Ali nista tudi takšen sistem nespretnega trgovanja in pomanjkljiv posluh za potrebe potrošnikov — v tem času ne smemo še predvsem pozabiti na turiste — eden izmed osnovnih razlogov, da ponekod, kot na primer v izolskem gostinskem podjetju »Ribič«, ki ima več lokalov, kljub dobremu prometu ugotavljajo zgubo ter urejajo situacijo s podražitvami. Tako so pred dnevi povsem nepričakovano podražili pivo, najbolj iskano pijačo v poletnih mesecih. Kljub temu, da je razpečevalc piva — podjetje »Pivo promet« — v Izoli, velja v lokalih tega gostišča sedaj majhna steklenica piva (3 del) 90 dinarjev, mali vrček odprtega piva 60 din itd. Razen tega pa je v bifeju »Sidro« tega gostinskega podjetja postalo že praksa, da gost šele po trikratni korekturi računa lahko reče, da ni preplačal naročenih dobrin. -sky

Novo mesto je Ljubljana slovela kot belo, čisto mesto. Menda, vsaj tako pravijo, pa Ljubljana ni več belo mesto. Temu v prid govori žal tudi ta slika

Trije zaviralni elementi - nenačrtnost, neenovitost, nevsklajenost

Treba je priznati, da je bila njihova ocena kulturno-prosvetnega življenja v komunah kranjskega okraja zelo odkritosrčna in nič manj tudi samokritična. In v času, ko v občinah državljani razpravljajo o osnutkih svojih občinskih statutov, s katerimi bodo uzakonjeni mehanizmi družnega upravljanja, je ta ocena še posebno dragocena. V svojem globljem bistvu namreč ne razkriva samo silnic doseganega razvoja, sedanje razvojne stopnje izobraževalne in kulturne dejavnosti, hkrati tudi nakazuje obilo možnosti, kako v prihodnje v razvoju na tem področju zagotoviti nekoliko več harmonične skladnosti.

In če bi hoteli iz omenjene analize izluščiti osnovno tezo, potem bi pravzaprav morali govoriti o tem, da razvitost individualne in kulturne dejavnosti v kranjskih komunah kljub nekaterim pozitivnim premikom tako v kvantiteti kot tudi v kvaliteti, še vedno bistveno zaostaja za potrebami in neposrednimi interesi prebivalstva. Pri tem pa v Kranju omenjajo predvsem tri, lahko bi rekli zaviralne elemente v dosežanem razvoju: **nenačrtnost, neenovitost in slednjič nevsklajenost.**

NENAČRTOST... Pravzaprav bi bilo treba govoriti o dvojni nenačrtnosti: Najprej: posamezne izobraževalne in kulturne ustanove in društva so si doslej še vse premalo jasno izoblikovala svoje cilje in hotenja skladno z dejanskimi potrebami prebivalstva. In neizbežna posledica tega — njihova dejavnost se ne razvija na osnovi za daljše časovno obdobje izdelanih programov, usmerjena je predvsem v zadovoljevanje trenutnih želja in zahtev neposrednega okolja. Vzporedno s tem pa moramo govoriti tudi o nenačrtnosti perspektivnega razvoja izobraževalne in kulturne dejavnosti v okviru komune kot celote, saj doslej še nikjer niso v celoti izoblikovali perspektivnega programa nadaljnje razvoja izobraževalne in kulturne dejavnosti.

NEENOVITOST... Z večjimi ali manjšimi izjemami velja za dosežani razvoj izobraževalne in kulturne dejavnosti v komunah, da so se posamezne ustanove in društva zaprla v ozko območje svoje dejavnosti, tako da kljub skupnim nalogam — posredovanje kulturnih vrednot in estetsko izobraževanje najširšega kroga državljanov — o kakem bolj razvitem sistemu medsebojnega sodelovanja in pomoči pri uresničevanju teh nalog še ne moremo govoriti. Skratka, vse premalo je razvit sistem medsebojnega sodelovanja, da bi bile sicer samostojne izobraževalne in kulturne ustanove in društva povezane v enovit in v sebi zaključen sistem vzgoje in estetskega izobraževanja državljanov.

NEVSKLAJENOST... Da, tudi nevsklajenost je bila ena izmed značilnosti doseganega razvoja. Razvoj izobraževalne in kulturne dejavnosti je namreč bistveno zaostajal za razvojem na drugih področjih družbenega življenja komune. Pri tem pa lahko ugotovimo, da je po eni strani povzročal to neskladje dosežani proračunsko-administrativni sistem formiranja in razdeljevanja sredstev za kulturno življenje, da pa so po drugi strani tudi činitelji družbenega življenja komune vse premalo intenzivno iskali možnosti, preko katerih bi uveljavljali materialno vlaganje v kulturo skladno s potrebami. Ali z drugimi besedami povedano: sredstva, namenjena za kulturno dejavnost, so bila pogosto preveč skopo odmerjena, a tudi naložbe same niso bile vselej take, da bi zagotavljale najbolj smotrno podpiranje kulturnega razvoja. Niti družbeno politične organizacije niti občinski sveti za kulturo niti občinski sveti Svobod in prosvetnih društev niso doslej uspeli zagotoviti skladnosti v razvoju kulturno-prosvetnega življenja komune.

Skratka, v oceno kulturnega življenja komun kranjskega okraja bi bilo treba vpisati ugotovitev, da si občine niso izoblikovale svoje kulturne politike. Toda, čemu ne? In navsezadnje, treba je zavoljo tega nekemu izreči nezaupnico!

V Kranju so jo dali dosežanemu razdrobljenemu sistemu vodenja in organizacije kulturnega življenja v komunah, ki se je razvijal na komponenti družbeno politične organizacije — svet za kulturo — svet Svobod. Če torej povzamemo njihovo mnenje — že sama organizacijska oblika vodenja kulturnega življenja v komunah ne omogoča premikov v kvantiteti in kvaliteti, daje možnosti za oblikovanje enotne kulturne politike.

DRUŽBENO POLITIČNE ORGANIZACIJE... Skoraj v celoti so se družbeno politične organizacije odpovedale skrbi za nadaljnji razvoj kulturno-prosvetne dejavnosti v komunah, pa čeprav bi morale odločilno vplivati na oblikovanje kulturne politike v komunah. Vse premalo so bile doslej povezane s svetom za kulturo, občinskim svetom Svobod in tudi z vsemi izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami in društvi v občini. Njihova vplivnost je bila zaradi tega veliko manjša, kot bi lahko in kot bi morala biti.

SVETI ZA KULTURO... Čeprav bi morali biti sveti za kulturo, se pravi organi družbenega upravljanja pri ljudskih odborih za področje kulture neposredni oblikovalci in nosilci politike razvoja, pa so svojo dejavnost bistveno zožili. Tako je bilo v minulem obdobju področje njihovega dela omejeno le na razdeljevanje finančnih sredstev, ki jih je občinski ljudski odbor namenil iz svojega proračuna za kulturno dejavnost, in še na večkrat zelo formalno potrjevanje kadrovskega vprašanja posameznih ustanov. Po svojem bistvu so postali samo več ali manj neprižadeti posredniki med občinskim ljudskim odborom in kulturnimi ustanovami in društvi v občini.

SVETI SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV... Po svoji globlji funkciji bi morali občinski sveti Svobod in prosvetnih društev ne samo povezovali dejavnost posameznih društev, postati bi morali nekakšna široka kulturna tribuna vse kulturne dejavnosti v občini. Toda tako kadrovske kot tudi materialne težave, s katerimi se srečuje večina svetov, onemogočajo, da bi to tudi v resnici postali.

Zaradi vsega tega zdaj iščejo v Kranju drugačno rešitev organizacije vodenja in usmerjanja kulturnega življenja komune, takšno, ki bi naj omogočala enotno vodenje kulturne politike v komunah. Svojeje koncepta sicer še niso v celoti izdelali, vendar iz dosežanih razprav že lahko sklepamo, da naj bi uveljavil predvsem dve spremembi. Prvo v organizacijski strukturi vodenja in usmerjanja kulturne politike, drugo v sistemu formiranja in razdeljevanja sredstev za kulturno življenje komune.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA... Predlog pravi, da bi naj v prihodnje ne bilo več posredniškega organa med občinskim ljudskim odborom in kulturnimi ustanovami in društvi v občini, da bi naj funkcijo oblikovanja in vodenja kulturne politike poslej prevzeli od svetov za kulturo neposredni nosilci kulturnega življenja. Kulturno politiko naj bi potemtakem oblikoval neke vrste parlament vseh izobraževalnih in kulturnih ustanov in društev, v katerem pa bi neposredno sodelovali tudi družbeno politične organizacije v občini. Izvršilni organi tega kulturnega parlamenta pa naj bi bili odgovorni za neposredno izvajanje politike, pri čemer bi bilo področje njihove dejavnosti predvsem analiza potreb prebivalstva na področju kulturnih programov in estetskega izobraževanja, programiranje te dejavnosti v okviru komune kot celote, vsklajevanje programov in dejavnosti posameznih ustanov in društev, vsebinska analiza te dejavnosti, dokumentacijska služba, Zametek teh novih kulturnih parlamentov komune pa bi naj bili sedanji občinski sveti Svobod.

SISTEM FORMIRANJA IN RAZDELJEVANJA SREDSTEV... Sredstva za kulturno življenje naj bi se poslej stekala v občinskem skladu za kulturo, pri čemer pa bi naj ne bila vsako leto odmerjena z enkratno vsoto, temveč bi naj bila odmerjena z določenim odstotkom od nardnega dohodka. Tako bi namreč bilo mogoče zagotoviti, da bi materialna baza izobraževalne in kulturne dejavnosti naraščala — ali pa upadala — skladno z nara-

ščanjem in krčenjem materialne baze za druga področja družbenega življenja komune. Razen tega pa naj bi se v sklad stekala tudi sredstva družbeno političnih in gospodarskih organizacij, ki bi jih le-te namenile za razvoj kulturnega življenja. Delitev sredstev med posamezne koristnike pa bi naj urejal upravni odbor sklada kot organ družbenega upravljanja na osnovi vnaprej pripravljenih programov in tako uveljavil med koristniki in skladom pogodbeno odnose.

Vse te spremembe naj bi torej po njihovem mnenju zagotovile v nadaljnjem razvoju kulturne dejavnosti posameznih komun predvsem **načrtnost, enovitost in vsklajenost**, skratka omogočile naj bi oblikovanje **enotne kulturne politike**. Toda, ali pa te spremembe že same po sebi zagotavljajo, da se bodo pričakovanja tudi v celoti uresničila? Ali pa je vendarle treba iskati kulturno politiko predvsem v poglobljeni vsebini dela neposrednih nosilcev kulturnega življenja, torej tudi v notranji politiki ustanov in društev?

Izkušnje na drugih področjih družbenega življenja pričajo, da samo organizacijske spremembe še ne zagotavljajo — lahko pa seveda ustvarijo pogoje za napredek. Zaradi tega je tudi treba zagotoviti hitrejši ritem v razvoju kulturno-prosvetnega življenja komune z večjim podružbljenjem te dejavnosti. Prehod na oblikovanje sredstev za kulturno življenje po načelu dohodka to tudi omogoča, ustvarja takšne materialne odnose, ki po eni strani poglobljajo sistem družbenega upravljanja, po drugi strani pa spet ustvarjajo pogoje za razvoj samoupravljanja v kulturnih ustanovah. S tem pa se hkrati povečuje tako samostojnost kot tudi družbeno odgovornost kulturno-vzgojnih ustanov in društev, zaradi tega tudi pomeni **novokvaliteto v vsebini njihove dejavnosti, v njihovi notranji politiki.**

In zaradi tega: razliko med razvitostjo kulturnega življenja v komunah in med dejanskimi potrebami in interesi prebivalstva je mogoče zmanjšati samo z novimi premiki v kvantiteti in kvaliteti te dejavnosti, kar pa na sedanji stopnji družbenega razvoja lahko zagotovi predvsem okrepljen sistem družbenega upravljanja in samoupravljanja pri sleherni ustanovi ali društvu. Povezava posameznih činiteljev kulturno-vzgojne dejavnosti v tako imenovanem kulturnem parlamentu občine prav gotovo lahko pripomore k načrtnejšemu in enovitejšemu razvoju. Vsklajevanje kulturne politike pa slej ko prej še vedno ostane dolžnost občinskega sveta za kulturo. Seveda pa bo treba vsebinsko obogatiti njegovo dejavnost, treba bo predvsem povečati njegovo družbeno odgovornost. To pa pravzaprav dosežemo že s prehodom na nov način formiranja in razdeljevanja sredstev za kulturno vzgojno dejavnost, z uveljavljanjem načela dohodka tudi na tem področju družbenega življenja.

BOJAN SAMARIN

S koncem junija se je iztekel formalni rok za javno razpravo o predlogu Sveta LRS za strokovno izobraževanje o problemih verifikacije. Preden pa karoli rečemo o zaključkih te razprave — v našem poročilu smo zajeli predvsem osnovne misli razprav okrajnega sindikalnega sveta in okrajnega odbora SZDL v Kranju, posvetovanja prosvetnih delavcev, predvsem pa komisije za kulturo, prosveto in tisk pri Republiškem sindikalnem svetu — bi pravzaprav morali v oklepaju pripisati, da ta javna razprava vendarle ni bila tako zelo javna, kajti dobršen del gospodarskih organizacij, torej neposrednih koristnikov strokovnega izobraževanja, se ji je bolj ali manj neprizadeto izognilo.

Kljub vrsti pozitivnih elementov, med njimi je nedvomno najpomembnejša težnja približati strokovno izobraževanje neposrednim koristnikom kadra, pa vzbujajo sedanji predlog verifikacije precej pomislekov. Med drugim je pravzaprav opozorilo, da bi tako zastavljena verifikacija pravzaprav zmanjševala kapacitete poklicnih šol prav v času, ko ugotavljamo vedno večje razlike med dotokom abiturientov z osemletki in prostimi kapacitetami šol druge stopnje. Predlog verifikacije namreč pravi, da bi naj bodoče poklicne šole vzgajale samo kader za tako imenovane široke profile poklicev, medtem ko bi se naj izobraževal kader za ozke profile po poti priučevanja. To pa pomeni, da bi vrsta vajenskih šol in drugih strokovnih šol s praktičnim poukom iz-

vsebovati najmanj 2500 ur strokovnega teoretičnega in praktičnega pouka, k čemur pa je treba dodati še približno tretjino ur za splošno izobraževalne predmete, telesno in zdravstveno vzgojo. Potemtakem bi poklicni šofer ali miner — a podobnih primerov je nič koliko — morala približno tri leta obiskovati poklicno šolo, če bi hotela dobiti družbeno veljavno priznanje o svoji poklicni usposobljenosti. To pa je vsekakor predolga, predraga in tudi premalo smotrna pot.

Upravičeni pomisleki pa veljajo tudi za predlagano razdelitev minimalnega števila ur med strokovnim izobraževanjem in vzgojo ter med številom ur za splošno izobraževalne predmete, telesno kulturo in zdravstveno vzgojo. Izračuni namreč kažejo, da bi za vse »ne-

VERIFIKACIJE

gubila svoj reson d'etre po eni plati, po drugi pa bi se spet v primeru, če bi se večina izmed njih preusmerila v vzgojo kadra za široke profile, na vsem lepom znašili pred »hiperprodukcijo določenih poklicev.

Ob tem nov problem: tako potrebe gospodarstva kot tudi želje mladine so usmerjene predvsem v poklicne šole, zato bo potrebno v prihodnje investirati predvsem v razširitev teh kapacitet. Določila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole, pa tovrstno vzgojo in izobraževanje bistveno podražijo. Res, predlog o verifikaciji pravi, da ni potrebno vseh šol tudi verifikirati. Toda, ali ni povsem razumljivo, da se bodo abiturienti osemletki pri izbiri med neverificirano in verificirano poklicno šolo odločili za slednjo, ker jim bo le-ta ob koncu šolanja la. to izdala družbeno veljavno dokument o poklicni usposobljenosti, medtem ko bi jim prva tega ne mogla?

Sicer pa se je v celoti izkazala precej dvomljiva vrednost delitve na ozke in široke profile poklicev in s tem tudi že na a priori določeno pot strokovnega izobraževanja. Sedanja izkušnje namreč pričajo, da je treba ekatere ozke profile poklicev prav tako izobraževati v poklicnih šolah, da pa je spet mogoče nekatere izmed širokih profilov vzgojiti tudi po poti priučevanja. Če k tej ugotovitvi dodamo še določila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole, se protislovnost sedanjega predloga pokaže v popolni r i. Na enem izmed mest namreč predlog o verifikaciji sam pravi, da bo lahko Svet LRS za strokovno izobraževanje zahteval verifikacijo izobraževanja za poklice, ki so izredno odgovorni zaradi važnosti življenja in premoženja, kot so na primer poklicni vozniki motornih vozil, mineri in drugi. Ena izmed minimalnih zahtev za verifikacijo vzgojno izobraževalne dejavnosti pa določa, da morajo predmetniki

strokovno izobraževanje« po sedanjem predlogu odpadlo samo 21 do 29% ur, da bi bila družbeno ekonomska vzgoja skrčena celo na 10 do 12% od števila ur za splošno izobraževalne predmete. Takšna porazdelitev učnovzgojnega procesa pa seveda kaj malo zagotavlja, da bi se v poklicnih šolah vzgajali ne samo bodoči proizvajalci temveč hkrati in skladno s tem tudi bodoči upravljavci.

Ob številnih drugih, sicer nekoliko manj splošnih, a zato nič manj pomembnih pripombah o sedanjem predlogu verifikacije, se je treba pomuditi tudi pri tem, kdo naj bi pripravil programe in učne načrte bodočih poklicnih šol. Predlog sicer pravi, da bi naj programe in načrte za strokovni del izobraževanja in vzgoje pripravile učnovzgojne ustanove v sodelovanju z ustanovitelji, ker bi tako lahko zagotovili načelo individualizacije šolskih ustanov in se izognili predpisovanju od zgoraj. Izhodišče zanje pa morajo biti po tem predlogu profili poklicev, ki naj pokažejo vsebino dela, zahteve po znanjih, sredstva za delo in delovne pogoje. Te profile pa sprejema in potrjuje Svet LRS za strokovno izobraževanje. Toda, ali pa to ne pomeni, da bi spet od zgoraj in administrativno predpisovali, kaj morajo v posameznih šolah poučevati? V bistvu bi potemtakem ostali pri starem.

Zaradi teh in še mnogih drugih pripomb tudi ni mogoče sprejeti verifikacije — take, kot jo predvideva predlog — kot upravni akt, s katerim bi tako rekoč na mah preusmerili razvoj sistema strokovnega izobraževanja. To bi pač pomenilo, prehitvati sedanji razvoj. Verifikacijo je zavoljo tega treba pojmovati kot cilj, ki bi naj ga doseglji v prihodnjem obdobju razvoja, kajti njen končni uspeh je odvisen od spreminjenih ekonomskih in družbenih odnosov. Sicer, da, sicer bi lahko gradili hišo iz papirja, kot je nekdo v razpravi pripomnil.

-in

RAZLIČNI INTERESI

(Foto: Milan Sparovec)

POČASNEJŠA, ČEPRAV SIGURNEJŠA POT

je pot DEMOKRATIZACIJE KULTURE, ki naj človeka pripelje do polne uveljavitve njegovih sposobnosti. Le po tej poti lahko postane POSTOPOMA kultura sestavni del duhovnega in materialnega življenja SLEHERNEGA posameznika.

V dneh 27. in 28. junija je bila v Beogradu III. skupščina Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije, ki ji je prisostvovalo ca. 450 delegatov in gostov, javnih in kulturnih delavcev, med gosti tudi član Izvršnega odbora Zveznega odbora SZDL Krste Crvenkovski, ki je sodeloval v razpravi, in književnik Ivo Andrić.

Osrednja tema skupščine je bila decentralizacija našega kulturnega življenja. V teh novih pogojih pa se je tudi mnogo razpravljalo o bodoči vlogi Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije.

Skupščina je odobrila poročilo Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije za petletno obdobje med II. in III. zasedanjem, poslušala uvodni referat predsednika Draga Vučinića, referat sekretarja Miloša Nikolića o nekaterih aktualnih vprašanjih našega kulturnega življenja in sprejela kot sklepe stališča, obravnavana v teh dveh referatih kot v obsejni razpravi delegatov in gostov.

Ob koncu je skupščina sprejela spremembo statuta Sveta. Le-ta ne predvideva več izvolitev članov sveta, temveč le 43-člansko predsedstvo, sestavljeno iz predstavnikov organov in organizacij, ki delujejo na področju šolstva, izobraževanja in kulture. Za novega predsednika je bil izvoljen publicist Kijro Hadživasilev, urednik revije »Socializam«.

nost, povečala se je intenzivnost glasbenega in gledališkega življenja, kulturni amaterizem se je razvil ponekod do zavidljivih rezultatov itd. — kar vse so pomembni kvantitativni pokazatelji našega kulturnega razvoja.

Ti rezultati so torej že plod prej omenjene kulturne politike, določenih naporov, da bi najširšim plastem prebivalstva posredovali znanje in vrednote kulturnega snovanja. Naši nadaljnji naporji pa morajo veljati tudi temu, da širimo krog ljudi, ki bodo sami aktivno usmerjali in razvijali proces demokratizacije kulture.

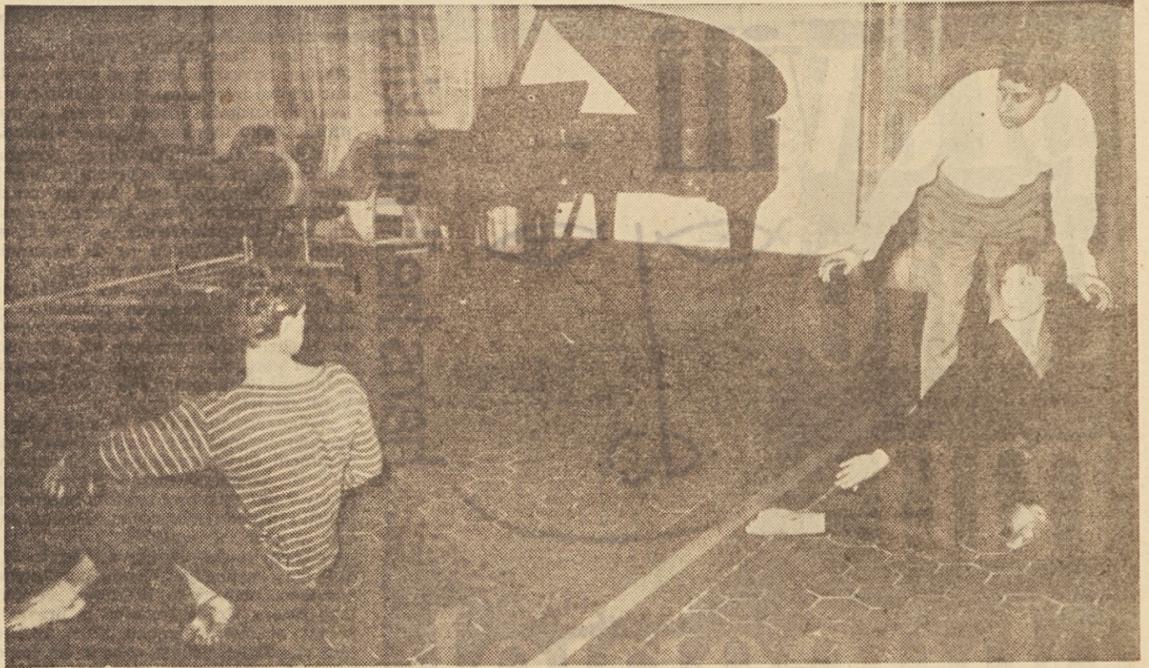
Seveda je bilo na skupščini govora tudi o tem, da imamo še vedno opravka z vulgarnimi razlagami, češ da taka orientacija pomeni zavestno zniževanje ravni kulturnih in umetniških stvaritev, da smo zaradi estetsko nerazvitega okusa tako širokega kroga ljudi, ki naj bi odslej vplivali na razvoj kulture, prisiljeni zniževati kulturo na raven »konfekcije« za široko potrošnjo itd.

Take in podobne vulgarizacije seveda nikakor ne morejo koristiti prosperiteta kulturnega razvoja, na katero se sklicujejo njihovi avtorji. A večina javnih in kulturnih delavcev danes vendarle usvaja spoznanje, da je demokratizacija kulture proces, v katerem se morajo izraziti predvsem naporji za vsebinsko, kvalitativno novo polje in obeležje kulture v socialistični družbi, a ta je v njenem globoko humanističnem in socialističnem značaju, ko postane svojina širokih plasti in tudi njihova napredna idejna orientacija, kot je dejal tovariš Vučinić.

Proces demokratizacije kulture, ki danes že teče, in ki edino lahko pripelje do vsebinsko novega obeležja kulture, se razvija v več smereh: v naših prizadevanjih, da bi ustvarili čim širšo mrežo kulturnih ustanov, da bi uveljavili načelo financiranja kulturne dejavnosti, a ne ustanov kot doslej, v reguliranju odnosov med družbo in kulturnimi ustanovami oziroma tistimi, ki pripravljajo kulturne programe ali opravljajo kulturne usluge, v razvijanju demokratičnih odnosov znotraj samih prosvetnih in kulturnih institucij, ki naj temelje na osnovah delitve dohodka po delu, v razvijanju mehhanizma družbenega upravljanja in samoupravljanja, brez katerega si ne moremo predstavljati podružbljanja kulturnih ustanov in kar edino resnično spreminja družbeni položaj prosvetnih in kulturnih delavcev. In končno so tu ne nazadnje naša prizadevanja na področju programske politike.

V dosedanjem procesu demokratizacije kulture so kot zavora delovala zlasti nekatera škodljiva pojmovanja, ki so ostanek starih administrativno-birokratskih odnosov na področju kulture. Tako se n. pr. za nekatere slabosti na področju prosvete in kulture posamezniki še vedno radi sklicujejo na »državo«, postavljajo sebe in tiste, ki na določen neresen problem kažejo, izven družbe, a se obenem sklicujejo na nekakšno imaginarno družbo. (Takih diskusij smo bili žal deležni tudi na tej skupščini!) In vendar bomo slabosti lahko odpravili le v domeni naših stališč, naših odločitev, naših razlag, torej v domeni tistega, kar je subjektivno, kar zavisi od nas samih, naše lastne konkretne družbene sredine.

Ali drugo, prav tako zmotno in škodljivo pojmovanje! Če nekateri vidijo v materialnem razvoju (boljšem standardu posameznika) nevarnost za duhovno, kulturne vrednote, humanizem, so na napačni poti prav tako kot oni, ki smatrajo, da bo materialni standard sam po sebi, brez določenih zavestnih družbenih naporov formiral in razvijal kulturne potrebe ljudi, njih navade in s tem sam po sebi bogatil naše kulturno življenje. Skladnosti kulturnega življenja z ostalim družbenim

Prizadevanja za večer sodobne plesne umetnosti, ene izmed prireditev letošnjega X. ljubljanskega festivala oziroma II. baletnega bienala, pri kateri bo sodelovala eksperimentalna grupa svobodnega plesa zagrebškega pionirskega gledališča in mladinska baletna skupina ljubljanskega Centra za estetsko vzgojo mladine. Koncert poezije in plesa ljubljanske skupine v koreografiji in pod umetniškim vodstvom Zive Kraigherjeve režira Janez Vrhunc. Na sliki: z vaje v Križankah

življenjem ne more biti brez zavestnega spoznanja, da to skladnost terja vprav naš družbeni razvoj, a da do njene realizacije ne moremo priti brez prizadevanja te iste družbe same.

Stališče, naj proces demokratizacije kulture v pogledu financiranja uveljavi principe poslovnosti tudi na področju kulturnih dejavnosti, mnogi danes še proglašajo za vsesplošno nevarno komercialnost. In vendar poslovnost na področju izobraževalnih in kulturnih uslug in dejavnosti ne more biti zgolj ekonomski pojem, če to poslovnost izvajamo pravilno, če vidimo v njej predvsem njen vsebinski oziroma idejni element. Strah pred sistemom, ki uveljavlja formiranje dohodka po dejavnosti in delitev po delu tudi na področju kulture, nekakšna tiha stihijna bitka proti temu sistemu, prikrite želje povratka k staremu administrativno-proračunskemu sistemu financiranja kulture, ali preprosto nezaupanje v nekakšno negotovost v pogledu sredstev, ki ji sledi zopet druge želje po nekakšnem avtomatskem dotekanju sredstev za kulturo — vse to danes izvira predvsem iz tega, ker naša stališča, pojasnjevanja in naši dogovori niso dovolj jasni, argumentirani in se nasploh nov način financiranja kulture v praksi zelo počasi uveljavlja. In vendar bi že ob dosedanjih sredstvih, ki jih družba oddvaja za kulturo v njenem najširšem pomenu besede, lahko z jasnejšimi stališči že uveljavili drugačno porazdelitev sredstev v korist kulture, ki je namenjena širšim plastem, uveljavili skrbnejše gospodarjenje s sredstvi znotraj posameznih kulturnih vej ali ustanov itd.

V referatih kot razpravi pa je bilo večkrat poudarjeno stališče, da moramo tudi za kulturne programe in usluge uveljaviti ekonomske cene. Stvar konkretne družbene sredine, ki vodi kulturno politiko in razporeja družbene sredstva kulturnim ustanovam pa je, da se dogovori, kaj naj k posamezni ekonomski ceni prispeva posameznik, kolikšen pa bo za posamezne kulturne programe in usluge delež družbe. Takšno jasnejše stališče bi navajalo tudi same ustanove k skrbnejšemu gospodarjenju in ne nazadnje k takšnemu programiranju, za kakršno je družba pripravljena največ prispevati.

Ob koncu še misli o bodoči vlogi Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije. Nova ustava predvideva tako v zvezni kot republiških skupščinah nova telesa, nekakšne kulturno prosvetne svete, ki naj bi bili najvišji organi družbenega upravljanja in samoupravljanja na področju kulture. Tu naj bi se sprejemali zakoni, priporočila in resolucije za področje kulture, zato bodoča vloga Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije ne bi smela biti vlogi teh organov paralelna, marveč bi morala dopolnjevati njihovo dejavnost zlasti s proučevanjem idejnih problemov na področju kulture. Mi smo mlada socialistična družba, je dejal v svoji razpravi tovariš Crvenkovski, in dostikrat ne ločimo, kaj je v našem razvoju vpliv naše družbene zavesti, a kaj vpliv naše družbene zaostalosti. Zato bi lahko Kulturno-prosvetni svet Jugoslavije v bodoče s tem, da bi na svojih javnih tribunah obravnaval predvsem idejne probleme kulturnega razvoja, odigral pomembno vlogo v bitki proti najraznovrstnejšim deformacijam na tem področju. A druga pomembna vloga, ki je bila nakazana že v ustanovnem dokumentu tega Sveta, je njegova vloga pri medsebojnem spoznavanju nacionalnih kultur in njihovih dosežkov. Ta integracija doslej ni bila zadovoljiva, saj so včasih pota med republikami v tem pogledu celo bolj zaprti, kot pota, ki vodijo k spoznavanju nacionalnih kultur drugih držav.

ocene informacije

Desetič in drugič

Ob nič kaj naklonjenem letu pozdraviti, pa je nastop eksperimentalne skupine fanfare naznanile pričetek X. ljubljanskega festivala (in II. baletnega bienala ob enem). Verjetno so zakrivil bližajoči se oblaki, da Križanke niso bile polne in tudi preveč festivalsko razpoložene ne, za kolikor mogoče pristno vsakdanjost pa je poskrbel tudi cestni promet, ki se je brez zadrege in v polnem hrupu pretakal onstran zidu. Človek bi ob takih priložnostih pač pričakoval nekaj več poslušalstva »odgovornih«... Program letošnjih nastopov je okrnjen z dveh plavuti, predvsem: med nastopajočimi pogrešamo beograjski, novosadski, splitski in nekateri soliste (Sonja mariborski ansambel, zato se kaže odpovedati vsaj približno popolni sliki o razmerah, zmogljivostih in usmerjenosti jugoslovan-rigentov — Sama Hubadaških poklicnih baletov. Poleg tega: repertoarji prijavljenih klub pretežno sodobni orientaciji niso vselej naklonjeni domačim delom in se tako odpovedujejo svoji najbolj zanimivi potezi. — Novost, ki jo ve-

Letošnji ljubljanski festival

Film o tragični človeški razdvojenosti

Ze s pretresljivo filmsko umetnino »Kanal« si je poljski režiser Andrzej Wajda pridobil svetovna priznanja, zdaj pa ga ponovno srečujemo kot ustvarjalca pretresljive psihološke filmske drame »Samson«.

Zaplet dogajanja sproži pobeg mladega žida iz varšavskega geta. S pobegom rešuje svoje življenje, hkrati pa s tem sproži v sebi vrsto notranjih protislovij: ostati izven geta živ in s tem obremeniti vest ter se izneveriti samemu sebi in tovarišem v borbi ali tvegati življenje ter se do kraja boriti in getu. Nasprotja v mladeničevi trpeči in hkrati pasivni duševnosti se umirjajo in spet razbesnijo, kakor se umirja in besni dogajanje v njegovem okolju. V predmestnem lokalni ždi kot preganjana žival, ko pa zasluži nevarnost, oživi v njem živa želja po življenju in ga ponovno silijo dejanjem. V objemu židovskega dekleta pozabi na strahot sedanosti ter zre v bodočnost z velikimi upi. Toda spet samo za hip, kajti v getu še žive ljudje, ki se borijo in ga potrebujejo

in le tam je njegovo mesto. Ob zidovju geta pa ga popolnoma popadeta strah in malodušnost. Strt in razočaran nad svojo nemočjo in neodločnostjo se skriva k prijatelju v temno klet. Medtem pa na geto padajo rušilne bombe, v strelskih jarkih umirajo njegovi tovariši, dokler ob zadnjem strelu ne zamre dih poslednjega človeka. Privedi ubiti in mrtvih svojcev in tovarišev ga zdramijo in tirajo na porušeno zidovje. Spoznanje, da ni ničesar storil za mrtve tovariše, ga tira v brezupno tavanje, v beg pred grozotno resničnostjo. Sebe srečanje s poljskimi borci ga navda z vero v življenje in nove večje cilje, za katere se žrtvuje.

Režiser je znal v dejanju ustvariti vzdušje, v katerem gledavec začuti celoto tragičnosti mladega človeka. Film gledavca prevzame in ga ne pusti ravnodušnega do vsega grozljivega, kar je bilo, niti strahot vojne, ki jih še lahko doživimo.

I. B.

Poljski film SAMSON

pravili smo mu obešenjak

hans hellmut kirst

Polkovnik v telefon: »Gospod major! To je prava svinjarija. Vaši osli spijo. Ropot motorjev je jasno slišati v smeri od... od...« Vogel vjudno pomaga: »Od 9, gospod polkovnik.« — »... od 9. Zdi se, da imajo vaši prisluškovalci useša na riti in da sede na njih. In navsezadnje je v vaših rokah, saj ste poveljnik protiletalske zaščite, obramba našega mesta.«

Vtem je Vogel zamenjal Stricka. Sede k sprejemniku in natakne slušalko. In odlažna: »Pravkar se je sovražna edinica bombnikov obrnila v smeri...«

Polkovnik še zmeraj telefonira: »Vaša sreča, gospod major, skupina letal se je pravkar obrnila nazaj. O tem se bova še pogovorila.« In divje obesi slušalko.

»Protiletalska je vedno nezanesljiva...« Geiger še vedno čuti neizmerno potrebo, da bi se norčeval iz Wolfa II. »Oh, kaj,« reče, »tile protiletalski vedno pravilno presoja. Lahko bi odvrgli tudi kamenje, rezultat bi bil isti. Junaški boj za premoč Nemčije v zraku. Ali: pes laja za tovornim vozom.«

Takšne izjave so kot nalašč za Stricka, Krasno izzivanje. Z njimi bo stisnil in klesče svoje spoštovane prijatelje. »Se vam ne zdi, gospod polkovnik,« reče Strick in igra ogorčenje, »da grede takšne izjave predaleč?«

Seveda, tudi polkovnik tako meni. Pokašlja. In nato reče: »Obvladajte se, Geiger! Pri priči!« In čez čas, ko je namenoma pomolčal: »Nekoliko zavisti med orožji je vedno koristno. Tekmovanje podpihuje ljudi k delu. In navsezadnje imamo vsi isti cilj pred seboj.«

Nekaj gospodov prikima. Raabe preži kot lovski pes, Tanert pozorno škilji po osvetljenem zaklonišču, Magda udobno sloni, Strick gleda v polkovnika z vdanim pogledom podanika, ki pričakuje še kakšno ohrabrujočo besedo. In polkovnik mu jo tudi navrže.

»Nikoli ne smemo pozabiti, gospodje, da smo pred končno odločitvijo, verjetno v našo korist, ker tako tudi mora biti. Imamo boljše živce, močnejšo voljo in voditelja, ki na svetu nima tekmeča.« Tako je,« zakliče Tanert, »voditelja, ki nima tekmeča. To je dobro.«

Polkovnik presliši medklic in nadaljuje z lepim, enakomernim glasom: »Poizkusite preceniti, gospodje, previdnost, kateri se imamo za vse zahvaliti. Temeljito premislite. Kaj bi bilo z nami, če ne bi bilo velikonemškega ljudstva, nepremagljive vojske, zanesljive stranke in sijajnega fuhrerja? Kaj bi imeli?«

»Najbrž mir,« blekne Vogel v tišino in sname slušalko. Polkovnik je ogorčen: »Kaj ste rekli?« In Vogel vztraja: »Verjetno mir. Skupina bombnikov se je izognila in leti dalje, proti 11.«

Staremu Tanertu se je zaletelo in se duši v kašlju, Strick ga treplja po hrbtu. Raabe in Magda se spogledujeta povsem drugače kot sicer. Wolf II. globoko premišlja; ni mu popolnoma jasno, kaj je pravzaprav slišal. Geiger išče kakšno duhovitost, vendar zaman. Polkovnik sedi na stolu, miren in nevaren kot buldog v zasedi. Toda pri vratih se prikaže Eri, ki se je vrnila vtem, ko je polkovnik na dolgo in široko pripovedoval, in pravi: »Če so se letala oddaljila, lahko gremo spet na delo.«

Splošno odobravanje. Najboljša rešitev, da čimprej izginejo od tod. Toda Strick misli: »Ne verjamem, da je nevarnost že minila.« In Vogel strokovnjaško zapoje: »Prihajajo nove skupine letal, Natančno v smeri proti 9.«

Polkovnik prekine pogovor. »Prekletost,« zakliče, »spet nova letala. Kako neizmerna je lahkomišelnost, s katero ti ljudje uničujejo svoj poslednji material.« Geiger revno pomaga, čeprav prenačljivo: »Nobenega vitezstva ne pozna. Brez kakršnega koli smisla uničujejo svojo žalostno premoč v materialu.« »Videti je, da niste igralce pokerja,« pripomni polkovnik. »Samo sleparijo od časa do časa.«

Strick odkrije pri Tanertu listino »K«. Kot nalašč, da početegeta nekatere gospode, »Gospod polkovnik, lahko izkoristim priložnost in se pogovorim z gospodi iz štaba o nekaterih vprašanih nacionalnosocialističnega vodstva v edinicah,« vjudno vpraša, »Če boste imeli dovolj časa,« zategne polkovnik. In Vo-

gel zavpije: »Neprestano prihajajo nova letala iz smeri 9.«

Strick brska po papirjih. »V vojski je, gospodje, po netočni in površni oceni, okoli 120.000 strankinih tovarišev. Če vzamemo, da šteje vsa vojska okoli 12 milijonov mož, potem pride na vsakih sto ljudi 1 član stranke. Kako lahko torej razložite, da pride na področju našega poveljstva na 450 mož 52 članov stranke in ne štiri in pol? Torej skoraj dvanajstkrat več, kot bi jih smelo biti.«

Polkovnik se zavrti na stolu: »Kaj hočete s tem reči?« Strick: »O tem bi morali premisliti.« — »Vsekakor,« reče polkovnik nemirno, »zelo zanimiva statistika.« Geiger trešči naravnost, kot bi ga polkovnik pooblastil, da odgovori v njegovem imenu: »Teško bi zamenjali vpeljano osebe poveljstva.«

Strick potegne iz mape nove podatke. Ljubezljivo navaja: »Od 52 tovarišev na področju našega poveljstva jih je 7 sodelovalo v prvi svetovni vojni. Nadalnjih 16 je sodelovalo v tej vojni — po večini samo enkrat — v neznanosti pohodih v prvih mesecih vojne. Ostane še 39 tovarišev, ki vsekakor koprnijo, da bi šli v boj za svoje prepričanje.«

Wolf II. meni, da lete te besede neposredno nanj. »Tudi jaz bi se rad bojeval, pa se ne morem. Vene.« Strick vedno hladneje: »Leta 1941 je izgubil

zemljevida. Zateglo reče: »Prav imate. Dovoljujem. Položaj je resen.«

V tem trenutku reče Vogel: »Konec alarma. Sovražna letala se vračajo.« In kar naprej telefonira: »Poveljstvo protiletalske obrambe, Konec alarma. Je tam protiletalsko topništvo? Konec alarma.«

Zunaj zateglo tulijo sirene. Sosedna zaklonišča se hrupno praznijo. Veseli glasovi prihajajo skozi železna vrata. Wolf II. pobira svoje kovčke. Magda, Eri, stari Tanert, Geiger in Wolf II. se hitro oddaljijo. Videti je, da so veseli, ker so se znebili gostega ozračja.

Strick reče: »Prosim vas, Raabe, počakajte me v sosednem prostoru.« — »Rade volje,« odgovori Raabe, »Vogel,« ukaže Strick in pomežikne, »Z odprtino, gospod poročnik?« — »Da, in s podporočnikom Raabejem. Tako je.« Raabe in Vogel odideta.

Polkovnik se zahvali za stol. Izžareva dobrohotnost in grožnjo. »Počasi vas razumem, Strick,« zasepeta. »Nacionalni socialisti vsekakor niste.« Strick neha pisati v dnevnik protiletalske zaščite in odkrito pogleda polkovnika. »Po čem sodite, gospod polkovnik?«

»Nisem padel na glavo, Strick. Vidim, kaj se dogaja. Vse je popolnoma zmedeno, položaj je brezupen, če naj tako rečem, Vojna ljudstva je pravcati polom, neizmerne izgube. Tako mislite tudi vi.« Strick pokaže zobe in se skopo nasmeji. »Preseneča me vaš dar za kombinacije,« reče.

Polkovnik Müller vstane in se zravna. Ogromen stoji pod svetilko. Pramen luči ga osvetljuje. In z nasmeškom močnejšega in vsevednega učitelja: »Tudi meni ni neznan,« reče odločno in odkrito, »upornišk gibanje. Nikakor ne. Pred nekaj dnevi sem se zelo dolgo pogovarjal s prijateljem, generalom Hübnerjem, Natančno sem mu opisal vašo preteklost, Strick. Sicer pa so vaše metode, če si jih človek natančneje ogleda, zelo preproste. Spremite me. O tem se morava natančneje pogovoriti.«

Podporočnik Raabe prileti v zapuščen klet, kot bi ga izstrelili iz topa. Za njim se približaba desetnik Vogel in se iz srca veseli Raabejevega besa.

Raabe na široko odpre usta, kot bi bila vrata lope, in gleda kot sto mačkov, ki se jim je zataknil glas v grlu, ker jim je nekdo močno stopil na rep. Peni se kot odmašena steklenica šampanja, se vrže na sprejemnik in ga vključi. Ta pa enolično zatuli: »Dora 7, nikjer sovražnika. Ne pričakujemo sovražnih poletov.«

Vogel sname telefonsko slušalko in jo ljubezljivo ponudi Raabeju: »Neposredna pomoč s poveljstvom protiletalske zaščite!« Raabe prisluhne. »Je tam centrala? Halo, centrala. Tukaj poveljstvo 4. Kdaj je sovražnik zadnjič preletel ozemlje? Pred osmimi urami? Hvala.« Mehanično odloži slušalko in se sesede, kot bi se mu stopile noge. »Tega gctovo niste pričakovali, gospod podporočnik,« se nasmiha Vogel. »Česa ljudje vse ne storijo. Vi ste res za luno!« Raabe se skuša znajti in skriti svoj poraz za navidezno vzvišenostjo. »Kaj bo dejal vaš

V mesecih avgustu in septembru 1960 je podjetje »Vlado Bagat«, Tovarna šivalnih strojev in precizne mehanike Zadar skoraj v vseh jugoslovanskih časopisih objavljala vrsto oglasov pod naslovom »OBVESTILO KUPCEM INDUSTRIJSKEGA BLAGA«, s katerimi je zagrešila dejanje neloyalne konkurence proti podjetju »MIRNA«, Tovarni šivalnih strojev v Mirni na Dolenskem.

Na tožbo podjetja »MIRNA«, je Višje gospodarsko sodišče LR Hrvatske izreklo sodbo proti podjetju »VLADO BAGAT«, s katero je med drugim pooblastilo tožečo stranko »MIRNO«, da objavi izrek te sodbe v časopisih.

Sodba se glasi:

V IMENU LJUDSTVA!

VIŠJE GOSPODARSKO SODIŠČE LR HRVATSKE V ZAGREBU je v svetu, ki ga sestavljajo Bešker Ivo, kot predsednik sveta, ter Dragišić ing. Peter in Plemić dr. Marko, kot člana sveta, v pravni stvari tožiteljice »MIRNA«, tovarna šivalnih strojev, Mirna, ki jo zastopajo Grosman dr. Vladimir in dr. odvetniki v Ljubljani, proti toženi stranki »VLADO BAGAT«, tvornica šivačih strojeva i precizne mehanike, Zadar, radi neloyalne konkurence in povračila škode, po razpravi, opravljeni z obema strankama dne 26. VI. 1961, izdalo naslednjo

S O D B O

I. Toženi stranki se prepoveduje, da objavlja v tisku s pomočjo tiskanih letakov in z drugimi sredstvi obvestila, s katerimi se vrši neloyalna reklama z iznašanjem neugodnih, diskreditirajočih in očrnjujočih trditvev o proizvodih, katere proizvajajo ali prodajajo drugi.

II. Toženi stranki se nalaga, da v prisotnosti tožiteljicega zastopnika uniči vse tiskane primerke letaka »Obvestilo kupcem industrijskih proizvodov«, ki jih ima na zalogi, ter da s posebno okrožnico preklicke navedbe tega »Obvestila« pri vseh gospodarskih organizacijah, katerim ga je poslala kot okrožnico.

III. Tožena stranka je dolžna plačati tožnici 626.148 dinarjev z 8 % obrestmi od 3. II. 1961 do plačila in 45.820 dinarjev iz naslova stroškov postopka — v roku 15 dni pod pretjno izvršbe.

IV. Tožnica se pooblašča, da na stroške tožene stranke objavi izrek (dispozitiv) te sodbe v vseh časopisih, v katerih je bilo »Obvestilo« iz točke II., objavljeno, posebno pa v »Večernjem listu« v Zagrebu in to v roku 30 dni od pravomočnosti te sodbe.

V. Presežek tožbenega zahtevka za povračilo škode se zavrne.

VIŠJE GOSPODARSKO SODIŠČE LR HRVATSKE

V Zagrebu, dne 30. XII. 1961.

M. P.

Predsednik sveta: Bešker Ivo

Za točnost odpravka: Letica Boža, I. r.

imamo v kameri. Gre za človeka, ki je zvest fuhrerju in obenem upornik. Najsmesnejši izrodek slavnega tretjega reicha. Vedno je prepričan v svojo zmago. In vseeno mu je, kdo bo zmagal: kajti on hoče korakati v vrstah zmagovalcev.«

Raabeju se zdi, da mu je vse jasno. Bojišča, ki se med seboj dobro poznajo. Megla se je razblinila in zdaj počasi razločuje, kar je že dlje slutil. Kaj misli nazadnje Strick? »Morda bi bilo prav, če bi izkoristili takšne lopove,

bi,« zategne Raabe, »Vogel, če bi vas aretirali?«

»Mene? Zgrešili ste hišno številko. Z menoj se ne boste igrali.« — »Vaša aretacija bi bila lahko koristna.« — »Vprašujem se, za koga. Ne prenačite se, gospod podporočnik. Odprite oči, globoko dihajte, počasi štejte do petdeset in poglejte čez plot, vsaj čez najbližjo vrtno ograjo.«

»Kaj ni Strick, ta lopov, vedno zahteval, naj bom delavnejši. Prav, torej začnem. Dragi moj Vogel, aretirani ste. No, lahko se mirne duše hihitate. Saj imate razloge. Potrudil se bom, da bo vse kar se da veselo.«

Polkovnik Müller je vrtil v Stricka kot v skalo, ki jo želi razstreliti. Naboj s srednjo učinkovitostjo. Pok brez učinka. Razšla sta se kot človeka, ki sta se hotela premeriti, pa mere niso bile dovolj za njun obseg. Vsa vprašanja so ostala odprta. No, dolgo tako ne bo šlo več.

Strick se zamišljeno odpravi v svoj urad. To omaro bi moral reči v zrak in v desetinki sekunde bi bil rešen vseh skrbi, si misli Strick. V predstobi mu pove Magda Tanert, da ga čaka neki človek. »Kdo?« — »Poročnik. Popolnoma neznan. Rad bi govoril z vami na samem. V sobi vas čaka.«

Človek, ki vstane, ko vstopi Strick, je visok, slok, negovan. Kot bi ga obliznil. Videti je, kot bi prišel naravnost s svečanosti v častniškem domu. Tuji poročnik se prikloni in reče: »Dolgo sem potoval, in še danes moram v dve naslednji mesti. Dovolite, da bom kratek.«

Stricku ponudi gladko in krepko roko. »Govorim s poročnikom Strickom?« — »Da. In kdo ste vi?« — »Za zdaj ime ni pomembno. Recite mi poročnik von V.« — »Bi radi ostali skrivnostni?«

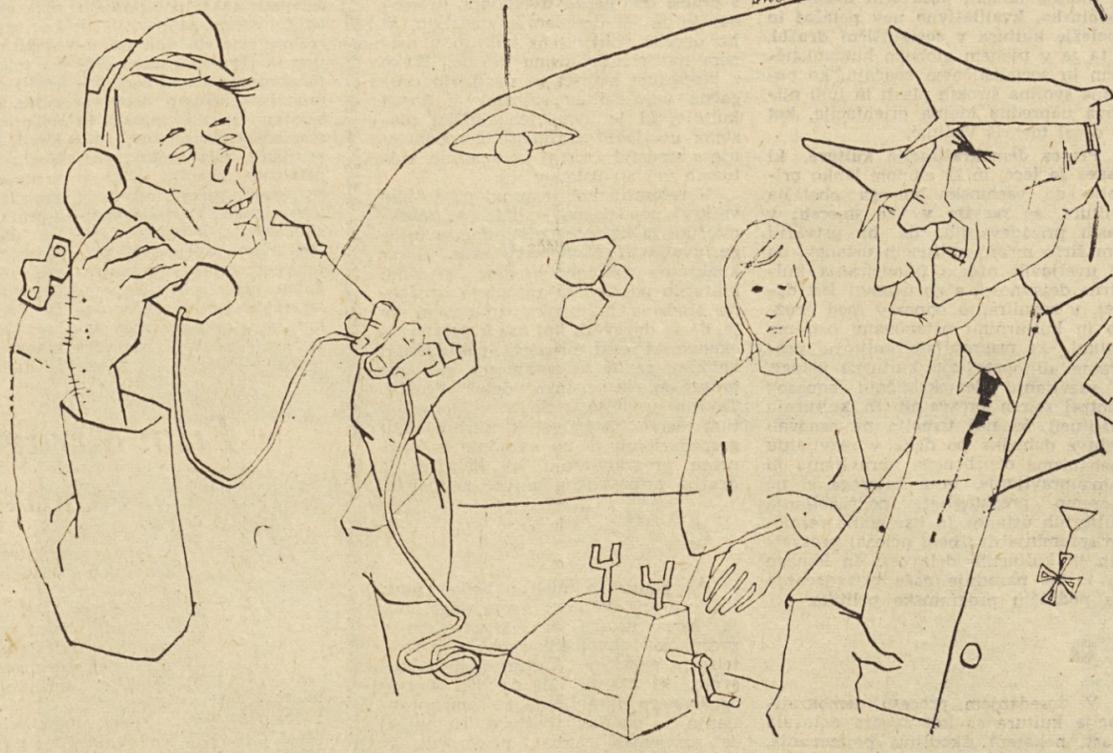
Tuji poročnik sede in odkima. »To ne. Toda mislim, da je tako ta trenutek najprimernejše. Če želite, vam bom rade volje pokazal svoje listine. Celo prave so. Toda zaradi določenih okoliščin bo morda bolje za vas, če ne boste izvedeli za moje ime. Izberite, prosim.«

Strick opazuje gladki, podolgovati obraz. Glava čistokrvnega konja, ki je dobila človeške poteze. Ziva voščena figura s precejšnjo ironijo okoli usten. In v hladnem, uradnem tonu nagrmadena energija. »Kaj želite od mene, poročnik von V.?«

Človek pred njim govori trezno kot napovedovalec. »Povedali so nam, da ste zanesljivi. Radi bi se z vami povežali. Iskreno upamo, da soglašate z nami.« Strick globoko zadihne. »Kdo je to, mi? Kaj razumete pod zanesljiv? In kdo vam je zabil v glavo to zanesljivost? Na kakšno soglasje upate? Koga zastopate?«

Poročnik von V. se nagne nazaj, se prime za žep uniforme in potegne iz njega težko cigaretno dozo. »Kadite?« — »Hvala.« Vžigalica zagori. »Vaše nezaupanje povsem razumem, gospod Strick. To sem tudi pričakoval. Dovolite, da vam bistenjo na kratko razložim. Vaše ime smo dobili od britanskega stotnika, ki se vam ima zahvaliti za svobodo. Pozdravlja vas. Na varnem je. Zelo lahko smo ga spravili čez mejo.«

»Čas bi bil, da mi poveste, kdo so to, mi.« Tuji poročnik otrse z dolgim prstom desnice pepel s cigarete. »Gospod Strick, vi ste sovražnik nacizma.

neki moj tovariš oko, toda 1943 je bil spet v edinici na bojišču. Pisalo je: za boj sposoben. Čez mesec dni: padel za fuhrerja in domovino.«

»Ze dvakrat sem se prostovoljno javil,« reče Geiger ježno, »toda zaman.« »Poizkusite tretjič.« Wolf II. momi iz svojega meha: »Kakšna odlikovanja ste dobili, da nam tako pridigate?« Strick ga opazuje dolgo in srborito in nato hladno reče: »Nekaj več kot vi!«

Müller besno zavpije s svojega stola: »Tako ne gre, Strick! Saj vendar ne morete zamenjati celotnega poveljstva.« — »Zakaj ne, gospod polkovnik? Položaj je kritičen. Sabotaža in vohunstvo ne bosta odnehala nam na ljubo. Kessler mi je omenil, da bi se utegnil v naši bližini naseliti fuhrerjev glavni štab. Gre torej za to, da ustvarimo tukaj čisti zrak. In če je potrebno, z vsemi sredstvi, ki jih imamo na voljo. Imam vsa potrebna pooblastila. Ze tri dni imam — seveda če s tem soglašate gospod polkovnik — poseben oddelek, oborožen z mitraljezi, ročnimi granatami in strelivom. Računati moramo na vse.«

Polkovnik Müller opazuje Stricka, kot bi bil najzanimivejši del pisanega

prijatelj Strick, ko bo izvedel, da sva prisluškovala njegovemu pogovoru s polkovnikom?« — »In kaj naj bi rekel, gospod podporočnik? Rekel bo: prav.« — »Ne verjamem, Vogel.«

»Mislim da. S Strickom sva se dogovorila s podporočnikom Raabejem in odprtino. In to pomeni: poslušajta s podporočnikom Raabejem.« — »Res?« — »Seveda, gospod podporočnik. Pri vseh simbolih upora!« — »Veseli me, reče Raabe grenko. — »Podij sem se za zastavo s kljukastim križem, ko tega še ni bilo na njej.«

Podporočnik Raabe strmi v Vogla kot v bajeslovno žival. Vse je pričakoval od njega, samo tega ne. Tega res ne. »Kaj pravzaprav mislite o uporniškem gibanju in našem polkovniku?« vpraša. Vogel zamahne z roko: »Od kod kravji gnoj na strehi?« — »Ne verujete v njegovo iskrenost?«

»Zakaj ne bi veroval?« reče Vogel. »Prav dobro vemo, kaj se tu dogaja. Spoštovani gospod obrača torej plašč po vetru? Po vetru?«

Za božje ime, gospod Raabe. Temu še vihar ni kos. Dokumentarni dokaz

RAZTRESENOST?

Kar je res, je res: pri vsakem tekmovalcu so za aktivne in pasivne udeležence najvažnejši rezultati. Kaj zato, če boksar odide z zlomljenim nosom iz ringa, glavno, da se je dobro boksar in premagal svojega nasprotnika. Ali če si eden ali dva nogometša polomita noge in rebra, samo da moštvo zmaga.

Te egoistične miselnosti se navzemajo celo nekateri trenerji.

Nedavno se je na Odredovem stadionu zaključila kolesarska dirka »Po Hrvatski in Sloveniji«. Tekmovalci so prišli do kože premočeni na cilj. Sto kilometrov vožnje na lastni pogon, in še s hitrostjo 30 do 40 km na uro, niso mačje solze.

Toda trener nekega kluba (oprostite, če ne povem katerega, prizadeti vedo, za druge pa je po mojem važno predvsem dejstvo, ne ime) ni mislil na zdravstveno plat tekmovalcev. Najbrž od zanosa nad njihovimi uspehi.

Njegov zanos pa ni nadomestil trenerk, niti preprečil nevarnosti, da bi kole-

sarji, iz katerih se je kadil znoj, dobili pljučnico ali vsaj pošten prehlad...

Na srečo se niso razburjali, čeprav so kake četrt ure čakali naslonjeni na svoja kolesa na obleko. So pač mladi in zdravi fantje. Vsaj zdaj. In to je glavno, ali ne?

VIHAR V KOZARCU

V Novem Sadu so pred nedavnim priredili za naše športne kroge precej neobičajno tekmovalje: svetovno prvenstvo v ribolovu. Pristojni trdijo, da je bilo odlično organizirano, da so tekmovalci dosegli odlične rezultate, skratka, da je bilo vse odlično razen — občinstva.

Pomislite, samo sto gledalcev na takšnem svetovno pomembnem športnem dogodku!

Organizatorji tekmovalja so užaljeni zaradi slabega obiska. Tekmovalje je ribiški zvezi malo manj ko izpraznilo blagajno... Pravi, da se kaj takega na primer na Poljskem, v Zahodni Nemčiji in še v nekaterih drugih državah ne bi zgodilo. Tam da se na ribiških tekmovaljih zbere tudi po petnajst do dvajset tisoč ljudi.

Najbrž si ne izmišljajo, kako je v drugih državah s simpatijami do ribišva in ribičev. Nemci in Poljaki se pač zadovoljijo s tem, da gledajo, kako tekmovalci mojstrsko mečejo trnke z vabo svojim repatim žrtvam in lovskim trofejem, toda pri nas ne živijo ne Poljaki

ne Nemci. Se vam ne zdi, da bi morali organizatorji tekmovalja s tem računati? Za naše ljudi je pač kratkoročno gledati, kako si žoga s pomočjo spretnih nog in rok utira pot v mrežo ali koš...

Ne mislim, da naj bi ob rekci uredili nogometno ali košarkarsko igrišče, da bi prišli na račun tudi gledavci, ki so še slepi za lepote ribiškega športa, a kakšno cenejšo vabo bi pa lahko pripravili. Če drugega ne — raznje za ribe.

Z zgražanjem nad neribičji pa se ribiške vrste ne bodo povečale. Niti vrste simpatizerjev tega športa ter obisk na bodočih športnih tekmovaljih.

SILO

Tudi ob morju, kjer bi moralo biti sonca na pretek, se pričujejo nad muhastim vremenom. Seveda pa se osvežilna kopel navzlic temu prileže; čeprav bi bila bolj prijetna, če bi bilo tudi ozračje toplejše. (Foto: M. Sparovec)

KRANJSKA ŠPORTNA PROBLEMATIKA PONOVO STOPA V OSPREDJE

SKEPTICIZEM IN POMANJKANJE VOLJE

VSESTRANSKI RAZVOJ KOMUNE ZAHTEVA TUDI NA PODROČJU TELESNE VZGOJE KVALITETNE PREMIIKE, PREDVSEM BO TREBA V PRIHODNJE SKREBETI ZA TO, DA BODO VSAJ GLAVNI INDUSTRIJSKI CENTRI V SLOVENIJI DOBILI NAJOSNOVNEJŠE ŠPORTNE OBJEKTE, KAJTI TO BO POROK, DA BOSTA TELESNA VZGOJA IN ŠPORT NASPLOH — STOPILA NA NOVO POT HITREJŠEGA NAPREDKA.

Kaj niso te besede postale že skoraj rek? Telesna vzgoja... Športni objekti... Kje danes to ni aktualno? Morda so te probleme delno rešili v Sloveniji — v Novi Gorici, Trbovljah in Mariboru, drugod pri nas pa smo šele na poti, da rešimo ta dva problema, ali pa smo ostali nekje na sredi in nihamo ter ne vemo, ne kod — ne kam.

Je res vse tako črno? Vzrokov za tak skepticizem je seveda dovolj: pomanjkanje finančnih sredstev in večkrat, žal, tudi volje.

Toda rešitev je treba najti in tega so se končno pričeli zavedati tudi v kranjski občini, ko so zastavili vse napore in pričeli (oziroma nadaljevali) z delom na dveh obsežnih komunalnih objektih — centralnem športnem stadionu in zimskem kopalnišču.

Ko sem se pred dnevi pogovarjal s kranjskimi športniki — plavalci, nisem in ne morem verjeti njihovim besedam. Sezona je pred vrati, najboljša slovenska plavalna vrsta pa še ni pričela niti s treningi iz preprostega vzroka, ker za vadbo pač ni pogojev. Tovarna Inteks, ki je vrsto let nudila »streho« kranjskim plavalcem v predsezoni (ima manjši bazen s toplo vodo), je naenkrat odpovedala gostoljubje, ker objekt popravljajo.

Tako so plavalci ostali do danes, ko bi morali imeti preplavalnih že nekaj tisoč kilometrov — še brez treninga.

Kam to vodi? Znani mladi kranjski plavec Peter Brinovec meni, da s takim delom prav gotovo ne bo uspeha in da bo njihova udeležba v tekmovalju najboljnjih jugoslovanskih moštev v nevarnosti, ker bodo to tekmovalno sezono prav gotovo izpadli.

In načrti? Tu je Peter malo postal in rekel je, če...

Razumel sem ga. Če bo dograjen zimski bazen, stanje prihodnje sezono prav gotovo ne bo tako porazno, kot je sedaj. Toda, kdaj bo končana gradnja zimskega kopalnišča? Z gradnjo so pričeli že 4. oktobra l. 1959. Načrte je izdelal Projektni biro Športne zveze Slovenije. Po teh načrtih naj bi bil objekt izdelan skromno, vendar pa tako, da bi zadoščal potrebam športnikov v Kranju. Kasneje je bila prvotna zamisel spremenjena tako, da bi bil to športni objekt, ki bo splošno družbenega pomena. Po novem načrtu zimsko kopalnišče ne bi služilo samo športnim namenom, temveč bi zadoščalo tudi potrebe ostalega prebivalstva. Zaradi tega se je objekt povečal tudi za čistilno kopalnišče s tuši, sauno in prostori za fizioterapijo. Vsi navedeni činitelji so delno vplivali na porast cen in vzrok tega je bil, da se je prvotni predračun dvignil od 45 milijonov dinarjev — na 62 milijonov. Gradnja je nemoteno tekla do septembra 1960, potem pa so bila dela — predvsem zaradi pomanjkanja finančnih sredstev — ustavljena.

S tem, da so bila dela pri dokončni izgradnji ustavljena, se je gradbeni odbor Plavalnega kluba, ki je vodil gradnjo, znašel v dokaj neprijetnem položaju, predvsem zato, ker je bil nedograjeni objekt izpostavljen vsem vremenskim in drugim neprilikam. Prišel je že celo počasi razpadati.

To pa ni in ne more biti moralno opravičilo vsem tistim, ki so se toliko trudili in zavzemali za postavitev zimskega kopalnišča. Doslej je bilo zbranih iz različnih virov preko 30 milijonov dinarjev, pripadniki JLA in sami člani Plavalnega kluba pa so napravili nekaj tisoč prostovoljnih delovnih ur.

Ko sem pred dnevi gledal nedograjeni objekt, sem videl, da z

delom trenutno sicer nadaljujejo, da pa je prav malo verjetno, da bo ta objekt še letos služil svojemu namenu.

Ze danes, ko objekt še ni dokončno dograjen, postaja zanj vedno večje zanimanje in vedno večje potrebe. Prav gotovo bi lahko v prvi vrsti uspešno izkoristili ta objekt tudi za potrebe šol. Razen tega pa bi bilo pri tem rešeno še vprašanje zaprtih telesnovzgojnih prostorov in bi se tako lahko na vseh šolah povečala pestrost telesne vzgoje tudi čez zimo. Če bi vse šole uvedle kot obvezen predmet tudi plavanje, bi bilo lahko kopalnišče z učenci in dijaki zasedeno vsak dan 8 ur. Tako bi lahko vsak učenec ali dijak plaval mesečno dve ali tri ure v bazenu (in potem bi zavod za napredek šolstva prav gotovo prišel do drugačnih rezultatov, kot pa jih je lahko ugotovil pred tedni).

Predvideva se, da bo kopalnišče odprto od 6. do 22. ure, torej 16 ur na dan. Plavalni bazen bi v 16 urah lahko koristilo 1120 oseb. Če k temu prištejemo še naše športnike plavalce, ki jim je kopalnišče prav tako namenjeno in brez katerega od njih ne moremo in ne smemo pričakovati še večjih uspehov v državnem in mednarodnem merilu, potem vidimo, da je dograditev tega objekta res nujna. Naj omenim samo še to, da je v prihodnjem časovnem razdobju predvidena še izgradnja letnega kopalnišča, s čimer bi bilo v celoti rešeno vprašanje zazidave severnega dela Savskega luga.

J. G.

MONTAŽNI BAZEN ZA POUČEVANJE PLAVANJA NA ŠOLAH ŠE VEDNO 96 TISOČ NEPLAVALCEV

Dejansko sodi plavanje med bistvene naloge šolske telesne vzgoje.

Otroci bi se morali v okviru šolskega pouka naučiti plavanja, vendar pa je to za zdaj še nemogoče, ker ni ustreznih plavalnih bazenov.

Iz Beograda poročajo, da so oskrbeli za učence »Osnovne šole 20. oktobra« montažni plavalni bazen, v katerem se bodo lahko učili plavanja. Prvi šolski plavalni bazen v Jugoslaviji pomeni začetek in hkrati pomemben korak naprej. Dejansko gre za poizkus, ki ga je organiziral Zvezni zavod za telesno kulturo. Pri podjetju »SPORTOPREMA« v Vižmarjih pri Ljubljani so naredili prototip, montažni plavalni bazen, ki je 5 m širok in 8 m dolg — kratko malo skromno in majhno plavalnišče, ki pa vendarle ustreza za poučevanje neplavalcev.

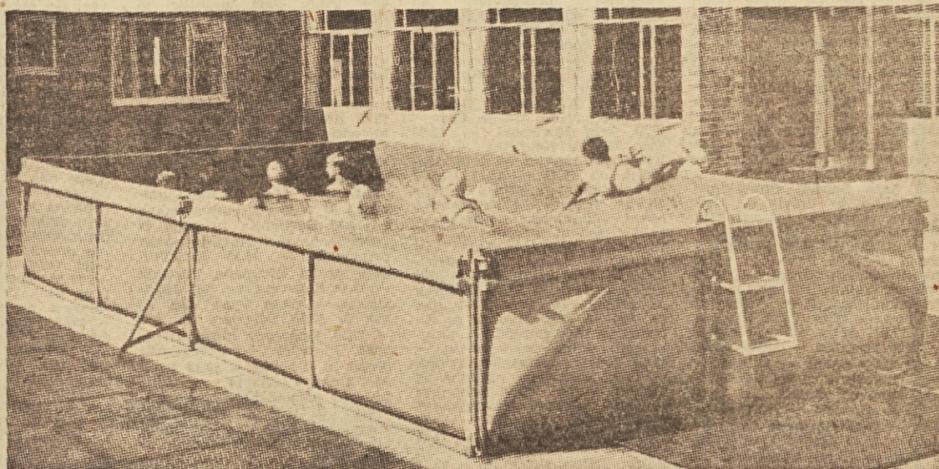
Znano je, da se odrasli razmeroma težko navadijo plavanja in da so najprimernejša leta za to v rani mladosti. Staro pravilo »česar se Janezek uči, to bo Janez znal«, velja tudi za večino plavanja. Prav zaradi tega, ker je šolski plavalni bazen, o katerem poročamo, namenjen približno deset let starim otrokom, lahko trdimo, da ni premajhen. Voda v njem je globoka 110 cm, celokupna prostornina pa znaša približno 40 kubičnih metrov. Če bi bil bazen večji, bi bile težave z gretjem, filtriranjem, čiščenjem sten, polnjenjem in praznjenjem.

Ko poročamo o razveselilvi novosti za sodobno šolsko telesno vzgojo, naj opozorimo na to, da je pri nas še zelo veliko otrok, ki ne znajo plavati. Ko so se pred dvema letoma šolski otroci v Petišovcih (Prekmurje) spravili v čoln, in ko se je ta potopil, ni bilo med dvajsetimi niti enega, ki bi znal plavati. Sedem so jih ohranili pri življe-

nju z umetnim dihanjem, pet pa jih je utonilo. Iz statističnih podatkov o telesni vzgoji šolske mladine LR Slovenije je razvidno, da je med 100 otroki nižjih razredov osnovnih šol 81 neplavalec. Spričo takega stanja bo treba vsaj v perspektivi misliti na to, da bi šolski mladini omogočili poučevanje plavanja. Montažni bazen, kakršnega so izdelali v Vižmarjih in ga je Zvezni zavod za telesno kulturo odstopil za eksperimentalni pouk plavanja osnovni šoli v Beogradu, stane dva milijona dinarjev. Morda pa se bo tudi pri nas našla kaka občina, ki bo razveselila učence in starše z bazenom, ki je tako velikega pomena za zdravje, telesno utrjevanje in varnost otrok! Dodamo naj, da gre za montažni bazen, ki je lahko na voljo zdaj tej, zdaj oni šoli. Če bi ga koristili samo tisti učenci, ki so neplavalci, bi se lahko v teku šolskega leta zvrstilo štiri do pet šol, saj je znano, da se pri intenzivnem pouku otroci navadijo plavanja prej ko v dveh mesecih.

Seveda pa ne gre samo za šolsko mladino. O tej govorimo na prvem mestu, ker je mladost najustreznejša življenjska doba za učenje različnih športnih panog, sicer pa imajo s kopanjem, plavanjem in sončenjem veliko veselja tudi odrasli. V vročih poletnih dneh pač ni boljše rekreacije kot osvežitev v hladni vodi. Zato bi morala misliti vodstva počitniških domov tudi na to, da bi oskrbela za svoje goste tudi kopalnišča na planem — ob potoku, reki ali pa vsaj skromen bazen.

D. U.

Montažni plavalni bazen, primeren za šole in počitniške domove

DELAVSKA ENOTNOST

KAM NA DOPUST?

To je vprašanje, ki si ga zastavljamo te dni. Zato opozarjamo vse sindikalne podružnice, občinske sindikalne svete in vse bravce na

VODNIK PO POČITNIŠKIH DOMOVH SLOVENSKEH PODJETIJ, USTANOV IN DRUŽBENIH ORGANIZACIJ »MOJ ODDIH«

Lepo opremljena, 230 strani obsegajoča knjiga, tiskana na brezlesnem papirju, je pravkar izšla.

Ko se boste odločili o nedeljskem ali letnem oddihu, boste našli nasvet v knjigi MOJ ODDIH. Vodnik odgovarja na vprašanje:

KAM na dopust, KJE so počitniški domovi, KAKŠNI so ti domovi, KOLIKO vas bo veljal dopust ali nedeljski izlet, KDAJ lahko greste na dopust v izbran dom.

Natančne odgovore na vsa ta vprašanja vam posreduje VODNIK PO POČITNIŠKIH DOMOVH SLOVENSKEH PODJETIJ, USTANOV IN DRUŽBENIH ORGANIZACIJ, razen vseh podatkov o teh domovih ob morju ali v gorah vas seznanjal še s kraji, kjer so ti domovi. Knjiga je bogato ilustrirana.

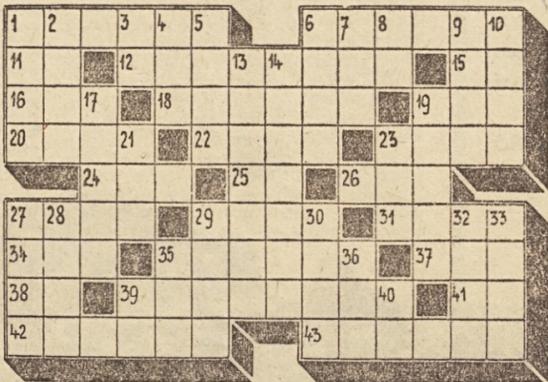
ZATO ne pozabite poslati naročilnice za to nadvse koristno knjigo, ki je prvi primer takčnega vodnika! Izdala jo je Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, založila pa Delavska enotnost.

Cena knjigi je 650 dinarjev, naročite pa jo pri upravi Delavske enotnosti, Ljubljana, Kopitarjeva 2/IV, ali po telefonu 31-501.

Križanka

Vodoravno: 1. očesna bolezen, 6. umetnik, 11. egiptčanski bog Sonca, 12. športnik, 15. kazalni zaimek, 16. osebni zaimek, 18. lepi mladenič iz grške mitologije, 19. časovni termin, 20. nočne ptice, 22. riževo žganje, 23. južnoameriška vrsta kamele, 24. pripadnik staroslovskega plemena, 25. reka v Sibiriji, 26. nagla smrt, 27. luknjica v koži, 29. vrsta ogljikovodika, 31. grška boginja zmage, 34. najvišje karte, 35. kovaški vojaški poveljnik, 37. presečišče dveh ploskev, 38. izraz pri igri, 39. preveč hiter, 41. povratno-osebni zaimek, 42. odposlanec, 43. organsko barvilo.

Navpično: 1. seme pri gobah, 2. zgodaj, 3. različna soglasnika, 4. sibirska reka, 5. papirnat ovitek, 6. vitek, 7. nedelaven, 8. začelnici našega največjega umrlega pisatelja, 9. najmanjši delec snovi, 10. ud telesa, 13.

navzgor: slovensko Koroško, 14. država v ZDA, 17. Obri, 19. srednjeveško orožje, 21. števniki, 23. industrijska rastlina, 27. hlapi, 28. število, 29. lahko hlapljiva tekočina, 30. neoblečena, 32. deli, 33. tropsko drevo s črnim lesom, 35. naplačilo, 36. Samoje, 39. kratica v pismih, 40. kemični simbol za najlažjo kovino.

HUMORESKA

MIRKO TRISLER:

Misterij ustvarjanja

Jabolka, ribe, vaze, steklenice, atleti, lepote — to so zelo mršavi cilji za likovnega ustvarjalca, ki že od svojih mladih dni sanjari, kako bo dosegal stari svet umetnosti postavil na glavo, ne samo v likovnem, temveč tudi v glasbenem, pesniškem in kinematografskem smislu.

Toda, kje najti nekaj novega in originalnega, ko so vse možnosti za novo že izčrpane?

Čitali smo že o umetniku, ki slika s pasto za čevlje. Po vsem tem bi slikanje s pasto za zobne pomenilo plagiat. Rdečilo za ustnice je že zastarela ženska stvar. Jodova tinktura bi bila najbrž primerno sredstvo, če ne bi potem taka razstava dišala po bolnišnici. Izkoriščeno je bilo že tudi lepljenje ženskega perila na platno. Skropljenje blata s pomočjo motornega kolesa na platno je že staromodno. Nekdo je zmečkal ščurka na večjem kosu papirja in razstavil tri zmakez pod naslovom »Kadaver«. Neki kipar, premožnejši, ki ima celo lastni avtomobil, je namerno podri kolesarja in tako dobil izredno krasno zvito prednje kolo, katerega je prodal v inozemstvo pod naslovom »Leda z labodom«.

Naš slikar je še vedno slikal samo jabolka, ribe, vaze, steklenice in tako dalje. Edina originalna ideja je bila v tem, da je slike podnaslavljal »Kič I«, »Kič II«, »Kič III« itd. in se s tem afirmiral kot največji in najstrastnejši borec proti kiču. Na tej liniji je osvojil srce neke brezkompromisne sovražnice kiča. Odpeljal jo je na matični urad, da bi lahko diskutiral proti kiču tudi v postelji.

Diskusije so bile plodonosne. Slikar je dobil popolnoma figurativno oblikovanega sinka, ki mu je oče v žaru avtorskega diha hotel dati ime »Kič LXC«. Proti tej odločitvi je ostro naprotovola mati in tako sta ga sporazumno imenovala Pejsaž.

Nekoga dne je prišel oče slučajno domov v trenutku, ko je mamica Pejsažu zamenjala plenice. Oče je pogledal v plenico in vzkljnil:

— Kakšna moč in inspiracija! To moram razstaviti. Končno sem tudi jaz našel svoj ključ v umetnosti! Po tolikih letih iskanja in tavanja!

Mati se je zopet upirala. To je zelo tipično za ženske; brž ko postanejo matere, postanejo tudi konservativne.

— Če misliš razstavljati vsako njegovo slikarjvo, bo otrok kmalu ostal brez plenčk. Poleg tega pa to sploh ni tvoje delo.

To je od mojega dela delo. Pejsaž je moj, kot — recimo — paleta ali kak drug slikarski rekvizit. — Nazadnje sta se sporazumela, da bo oče preslikoval Pejsaževe pejsaže na papir in tako razstavljati. Prva kopija plenice je nosila naslov »Novorojeni človek in njegovo delo«.

Kmalu zatem je Pejsažev oče odprl razstavo pod naslovom: »Ciklus o novorojenem človeku«. Razstava je imela prilično velik odmev. Obiskal jo je celo zelo znani kipar, ki modelira polema s sekiro, v posamezna polema pa zabija žeblje in zavija vijake. Kipar-tesar je pred nekaj dnevi prečital, kako je Salvator Dali poljubil Jeana Cocteaua na konec nosu. Ker to zanj ne bi bilo originalno, je poljubil mojstra plenicezma na tilnik. O tem se še danes mnogo govori in komentira v kavarniških in klubskih krogih.

Avtor »Ciklusa o novorojenem človeku« je bil kljub svojim številnim umetniškim ambicijam zelo realen človek in je dobro vedel, da bo padel v krizo takoj, ko bo mali Pejsaž odrasel in prenehal zlorabljati plenice. Nekaj časa je kolebal, ali bi naročil pri štorlji še sestrico Mrtvo narodo in bi nadaljeval brez Pejsaževe pomoči?

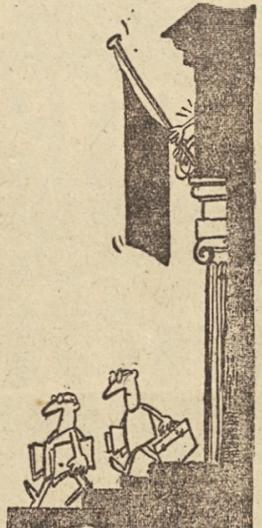
Odlučil se je proti hčerki.

Od prijatelja si je izposodil magnetofon in začel intenzivno snemati Pejsažovo godnjanje in sitnarjenje. Rezultat je bil več kot dober.

Ko si je pridobil rutino, ni več preslikaval Pejsaževih slikarjv, temveč je ustvarjal iz lastne imaginacije in fantazije nove opuse za ciklus številka III o novorojenem človeku. Na razstavi je predvajal s pomočjo magnetofona »Simfonijo številka I o novorojenem človeku«.

Takoj, ko bo mali Pejsaž spregovoril, bo oče tiskal knjigo lirike »Beseda novorojenega človeka«.

Pejsažev oče se še danes z grozo spominja tega, da je bil v mladih letih pobornik kontrarepcije. Kaj bi se lahko z njim zgodilo, če bi v tem vztrajal: še danes bi slikal jabolka.

FINANČNA INSPEKCIJA

— Ali je postal nudist? — Ne, na sestanku so ga razgallili.

Novi val v nogometu

VCASIH... ... prestopil bom... ne bom prestopil... prestopil bom...

... IN ZDAJ ... prestopil bom... ne bom prestopil... prestopil bom...

Vse kar potrebujete za letni oddih, izlete in kopanje, dobite v veliki izbiri v prodajnem servisu

Modno-hišo

LJUBLJANA, Cigaletova ulica

Pr eden se odločite za nakup kuhinjskih stolov in miz, salonskih stolov, foteljev in ostalega kosovnega pohištva.

ZANTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

M-112 — Bukov stol — tapetiran — lužen na oreh — naravno poltiran

JAVOR

LESNA INDUSTRIJA, PIVKA

LESNA INDUSTRIJA »JAVOR« PIVKA

proizvaja tudi kvalitetno priznane vezane in panel plošče.

- plemenite in slepe furnirje,
- lepljene sedeže in naslone,
- lesno embalažo,
- žagan mehki in trdi les

VSE IZDELKE PODJETJA »JAVOR« LAHKO DOBITE V VSEH PRODAJALNAH PODJETJA »SLOVENIJA LES« IN V POSLOVALNICAH »JAVOR« PIVKA:

Ljubljana, Gosposvetska 13
Zagreb, Braća Oreški 15
Beograd, Nebojšina 7

PREDSTAVNIŠTVO PODJETJA »JAVOR« — SPLIT, SPINČICEVA 27

Spored RTV Ljubljana za teden od 9. do 15. julija 1962

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTER	PETER	SOBOTA	NEDELJA	
9. julija	10. julija	11. julija	12. julija	13. julija	14. julija	15. julija	
5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Zabavni kaledoskop — 8.30 S poletom in dobro voljo v novi teden — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Orkestra Arturo Somohano in Phil Nicoll — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Blagoe Bersa: Posast in Sontane poljana — simfonični diptihon iz cikla »Moja domovina« — 11.30 Pol ure pred dvanaestjo — 12.05 Slovenske narodne peje Tone Kozlevčar — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Saša Santel: Concertino za violino in klavir — 13.47 Majhen koncert violončelista Cirila Škerjanca — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovskih narodov — 15.20 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Arja skozi stotletja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 tretji jugoslovskih skladateljev zabavne glasbe — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz doline in planine — 20.40 Kulturna kronika — 21.00 Razgledi po sodobni glasbeni literaturi — 22.15 Vokalna ansambla — modernega jazz — 22.50 Literarni nohturno	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Med domačimi zbori — 8.25 Zabavni kaledoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Baročni intermezzo — 9.45 15 minut s Kmečko godbo — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Blaž Arnič: Romanca in fuga iz Koncerta za violino in klavir — 11.20 Rolf in Aleksandra Becker: Dovolite — ime mi je Cox — 11.55 Trio Horwedel — 12.05 Trio Maksa Kovačiča — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Saša Santel: Concertino za violino in klavir — 13.47 Majhen koncert violončelista Cirila Škerjanca — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Mali klubi ljubiteljev popevk — 15.30 V torku na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Dvořak in Sibelius — 18.05 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Nekaj operetnih melodij — 18.30 Slovenske narodne in domače viže izpod zelenega Pohorja — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Ivo Petrič: Druga simfonija — 20.30 Radijska igra — 21.01 Ernest Bloch: Baal Šem — 21.15 Peti deli — pevke in popevke za pozni večer — 22.15 Franz Schubert: Godalni kvartet v G-duru	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Med planeti... — Gustav Holst: Planeti, simfonična suita — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Zabavni kaledoskop — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Odlomki iz opere »Halka« — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Glasba za razvedrilo — 12.05 Slovenske narodne in različni izvedbah — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 »Vtisi iz Italije« — simfonična suita Gustava Charpentiera — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Barkarola in arje iz Offenbachovih - Hoffmannovih pripovedk — 15.20 KZRTVL prve pesmi Stephana Fostera — 15.40 S severa na jug Jugoslavije — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Soferjem na pot — 17.50 Portret v miniaturi — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Favn in njegova flavta — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pojoči mozak — 21.00-22.50 Matija Brvaričar: Blazek Jernej — 22.50 Literarni nohturno — 23.05 Zadnji ples pred polnočjo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Iz cikla »Deset mladinskih skladb« — Igorja Stuhca — 8.12 Vlado Lovc: Sonata da camera in modno antiko — 8.30 Zabavni kaledoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Prizori iz neprihodi komičnih oper — 10.15 S simfoničnimi plesi od Koroške do Makedonije — 11.35 Malo instrumentov — veliko glasbe — 12.05 Trio iz Doline — pojeta Dario in Darko — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pri ruskih skladateljih — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Opera v mariboru — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 50 minut turizma in melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domače pesmi in napevov — 20.45 Za romantično razpoloženje — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Mladostahuljak: Improvizacija — Pasačaglia in Fuga — 22.15 Posnetki koncertov III. Jugoslovskega festivala »Jazza na Bledu« — 23.05 Savinov večer — 23.45 Lahko noč, kjerkoli ste!	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Iz cikla »Deset mladinskih skladb« — Igorja Stuhca — 8.12 Vlado Lovc: Sonata da camera in modno antiko — 8.30 Zabavni kaledoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Prizori iz neprihodi komičnih oper — 10.15 S simfoničnimi plesi od Koroške do Makedonije — 11.35 Malo instrumentov — veliko glasbe — 12.05 Trio iz Doline — pojeta Dario in Darko — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pri ruskih skladateljih — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Opera v mariboru — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 50 minut turizma in melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domače pesmi in napevov — 20.45 Za romantično razpoloženje — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Mladostahuljak: Improvizacija — Pasačaglia in Fuga — 22.15 Posnetki koncertov III. Jugoslovskega festivala »Jazza na Bledu« — 23.05 Savinov večer — 23.45 Lahko noč, kjerkoli ste!	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Iz cikla »Deset mladinskih skladb« — Igorja Stuhca — 8.12 Vlado Lovc: Sonata da camera in modno antiko — 8.30 Zabavni kaledoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Prizori iz neprihodi komičnih oper — 10.15 S simfoničnimi plesi od Koroške do Makedonije — 11.35 Malo instrumentov — veliko glasbe — 12.05 Trio iz Doline — pojeta Dario in Darko — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pri ruskih skladateljih — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Opera v mariboru — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 50 minut turizma in melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domače pesmi in napevov — 20.45 Za romantično razpoloženje — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Mladostahuljak: Improvizacija — Pasačaglia in Fuga — 22.15 Posnetki koncertov III. Jugoslovskega festivala »Jazza na Bledu« — 23.05 Savinov večer — 23.45 Lahko noč, kjerkoli ste!	5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Iz cikla »Deset mladinskih skladb« — Igorja Stuhca — 8.12 Vlado Lovc: Sonata da camera in modno antiko — 8.30 Zabavni kaledoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Prizori iz neprihodi komičnih oper — 10.15 S simfoničnimi plesi od Koroške do Makedonije — 11.35 Malo instrumentov — veliko glasbe — 12.05 Trio iz Doline — pojeta Dario in Darko — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pri ruskih skladateljih — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Opera v mariboru — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 50 minut turizma in melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domače pesmi in napevov — 20.45 Za romantično razpoloženje — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Mladostahuljak: Improvizacija — Pasačaglia in Fuga — 22.15 Posnetki koncertov III. Jugoslovskega festivala »Jazza na Bledu« — 23.05 Savinov večer — 23.45 Lahko noč, kjerkoli ste!	6.00-8.00 S sprejemnikom na dopust — 6.30-6.35 Napotki za turiste — 7.30-7.35 Radijski kolesar in prireditve dneva — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 »Jutro« in druge klavirske skladbe za mlade poslušalce — 8.50 Zabavna medigra — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 9.46 Mladostne skladbe — 10.00 Se pomnite tvariši... — 10.30 Promenadni koncert simfoničnega orkestra »Philharmonia« — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.30 Stetvan Mokranjac: Kozar in K. rukovet — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za naslo vas — 14.00 Slovenske narodne in prireditve dneva — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Mozart in Baklavirev — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Glasba za nedeljsko popoldne — 17.05 Sportna nedelja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Vaša pesem — vasa melodija — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Zbor v operi — 22.15 Posnetki koncertov III. jugoslovskega festivala jazz na Bledu — 23.05 Zaplešimo v novi teden — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje